Dit blad ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:
HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEF. 4519. POSTGIRO 14574

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd en gezonden aan de Redactie, HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG. - TELEFOON 4519. - POSTGIRO 14574

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich in Nederl. tot den Administr.: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519. Postgiro 14574, in Ned.-Indië tot den Hoofdvertegenw. te SOEMENEP (Madoera) Mr. K. FAUSER. Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20. Tel. Interc. 1987*. Postgiro No. 17260, beiden DEN HAAG.

Indisch Bronbeek.

In afwachting van nadere berichten uit Indië, alwaar een Comité zich gevormd heeft ten doel hebbende de oprichting van een *Indisch Bronbeek* ten behoeve der oud-militairen, heeft het Hoofdbestuur, op vereerend verzoek, zich bereid verklaard de leiding dier actie hier te lande op zich te nemen. Gelden voor dit doel kunnen voorloopig worden toegezonden of afgedragen aan den Secretaris-Penningmeester der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag, en zullen in dit blad worden verantwoord.

Pangoepökörö Bötjah Lolo.

Ten vervolge op mijn artikel over deze weesinrichting in het vorige nummer van dit blad (17 Jan. l.l., pag. 3), kan ik thans mededeelen, dat ik onlangs van het bestuur vernam, dat men lid kan worden tegen eene maandelijksche bijdrage van slechts *f* 0.50 (méér mag ook!). Van harte hopen wij dat velen, in de eerste plaats zij, die aan Indië hunne fortuin of hun mooi pensioen danken, dit luttele bedrag zullen overhebben voor deze nuttige en sympathieke vereeniging; het eenvoudigste zal dan wezen, dat men de contributie over 12 maanden in ééns aan het bestuur overmaakt.

Donateur kan een ieder worden, die, zonder als lid toe te treden, jaarlijks minstens *f* 25 bijdraagt of eene gift in ééns van minstens *f* 100 schenkt.

M. C. v. R. v. N.

Den Haag, Adelheidstraat 7.

Beteekenis en doel van de te Selatdjaran genomen proef met een mechanisch gedreven rijstbedrijf.

door J. SIBINGA MULDER. [1])

De legende over het ontstaan van de rijst mag ik bekend veronderstellen en ook hoe door het geloof aan die legende de rijstbouw in Indië en vooral op Java nog wordt beheerscht en daarin voor een groot deel de oorzaak is te vinden van de oneconomische wijze van planten, verzorgen en vooral oogsten van het rijstgewas. Daarvoor zijn zooveel handen noodig, dat per hoofd maar een zeer gering surplus blijft om den niet-planter tot voedsel te verstrekken.

Alleen wanneer het gelukt dat aantal handen per eenheid grond zeer belangrijk in te krimpen, zal van grooter overschotten sprake kunnen zijn.

Wel worden in sommige deelen van den Archipel de aren niet één voor één gesneden, maar wordt met den sikkel geoogst, maar ook dan is het overschot nog betrekkelijk klein. Wie dat bezwaar overwint, zal de rijstbouw in Indië eene zeer belangrijke economische beteekenis geven niet alleen, maar vele handen vrij maken voor ander vruchtbaar werk en het ook mogelijk maken, dat in streken met weinig bewoners, op geschikte gronden rijstbouw kan worden gedreven. En zulke gronden bezit onze Archipel nog in zeer groote hoeveelheid.

Niet alleen dat Indië eene groote hoeveelheid rijst jaarlijks moet invoeren, doch die hoeveelheid wordt steeds grooter. Ten eerste omdat rijst een steeds grooter percentage vormt van het dagelijk[sch] menu, maar ook omdat de rijstbouw geen gelij[ken] tred houdt met den aanwas der bevolking en niet enkel door gebrek aan irrigatiewater, maar [op] Java ook al door den trek van het landvolk n[aar] de groote steden en ook, omdat de productenh[uis]houding van de bevolking zich meer en meer in richting der geldhuishouding verandert. En weten dat nog altijd waar is, wat Sollewijn Ge[lpke] 50 jaren geleden constateerde, n.l. dat als men arbeid voor den rijstbouw in geld moet waarde[eren] (betalen), die verbouw zelfs bij een matig berek[end] loon geen winst, maar verlies geeft.

In Oost-Java, vooral in den omtrek van So[era]baja, zien we dan ook al eene vermindering in [den] rijstbouw optreden die te denken geeft.

De rijstinvoer had vanaf 1890 het volgende loop:

1890—1893	in tonnen	111.034
1894—1897	„	166.274
1898—1901	„	245.289
1902—1905	„	226.894
1906—1909	„	283.664
1910—1913	„	614.415
1914—1916	„	554.140
1917—1918	„	686.237
1919	„	270.836
1920	„	291.007
1921	„	733.251

We zien dus eene stijging, met uitzondering [van] de distributiejaren '19 en '20, t[oen] de regeering [het] rijstverbruik rantsoeneerde en he[t] tekort door [an]dere inheemsche voedselgewassen werd aangev[uld].

De laatste jaren was het totaal rijstverbruik [per] hoofd globaal 1.65 picol per jaar, waaronder [0.]... picol buitenlandsche rijst en dat is ongeveer 3 m[aal] zooveel als in 1902—1909 aan buitenlandsche r[ijst] werd gebruikt. In sommige deelen van de bui[ten]gewesten zijn die cijfers nog ongunstiger, maar d[aar] wordt dan weinig of geen rijst verbouwd. In [de] jaren '16—'18 bedroeg de rijstimport in Panka [en] Sumatra's Oostkust resp. 3.32 en 2.43 picol [per] hoofd. Maar daar blijkt wel uit het reusachtige [be]lang dat land- en mijnbouw daar hebben bij eco[no]mische rijstvoorziening van de arbeiders.

Nu zijn wel hier en daar op Java productie[ver]hoogingen geconstateerd, ook door den invloed [van] het Departement van Landbouw, maar als r[egel] wordt dat meerdere ook plaatselijk geconsume[erd]. Men geeft eenvoudig de rijst een nog grooter pl[aats] in het dagmenu.

Verbeteringen in den landbouw gaan uiterst la[ng]zaam en hoe nuttig ook, ze kunnen ons niet spo[edig] uit de ellende helpen. Kolonisatie evenmin. M[en] verspreidt dan landbouwers over een grooter [op]pervlak om elk een maximum prestatie te kunn[en] geven, maar de methode blijft dezelfde en dus [het] overschot gering.

Zoo meen ik, dat enkel de oplossing kan word[en] gevonden door het gebruik van machines en d[oor] het benutten vooral van terreinen die niet bewo[ond] zijn en waar het wellicht mogelijk is voor irriga[tie] gebruik te maken van inundatie, door de ge[tij]beweging te benutten van groote rivieren die en[kel] zoet water bevatten.

De proef daartoe is door de Regeering van Ne[d.-]Indië genomen aan de samenvloeiing van Moe[...] en Selatdjaran in Zuid-Sumatra. Ten doel dus h[eb]bende de oplossing van de vragen: is rijstbouw [in] Indië met behulp van mechanischen arbeid te[ch]nisch mogelijk en zoo ja, is het financieel-eco[no]misch mogelijk? Het spreekt van zelf dat op [dit] voor Indië geheel nieuwe gebied niet in alles [de] beste en meest practische weg werd gevolgd, m[aar] zoekende en tastende kwam men toch tot zeer [be]langrijke resultaten en gegevens.

De technische mogelijkheid is overtuigend [ge]bleken. Maar economisch, d.i. rendabel, is zulk [een] bedrijf nog niet. Bij rationeel ingericht bedrijf ko[mt] de gaba (dus ongepelde rijst) te staan op *f* 8.50 [per] picol. Dat is duur vergeleken bij den tegenwoor[...]

[1]) De eenzijdige berichten in de Indische pers over de stopzetting der proefneming met een machinaal grootrijstbedrijf in Indië, deden ons het plan opvatten ten deze ook het oordeel te vernemen van den afgetreden Directeur van Landbouw, op wiens initiatief dat bedrijf tot stand kwam.

Met groote bereidwilligheid heeft de heer Sibinga Mulder aan ons verzoek voldaan, door het schrijven van onderstaand artikel voor het Koloniaal Weekblad.

Redactie.

en prijs van de rijst, maar goedkoop vergeleken ij den prijs in de distributiejaren 1919—1920, toen e voor ruim 172 millioen gulden aan rijst invoeren. Tientallen millioenen zouden ons bespaard zijn ebleven, wanneer we toen enkele van die rijstedrijven hadden gehad. Er werd toen tot zelfs *f* 40 er picol betaald.

Maar welke methode was direct volmaakt? De erkregen uitkomsten wijzen er op, dat, wanneer as kunnen en weten verder gaan, bouwende op e verkregen resultaten, we tot een belangrijk lagen prijs moeten komen. Eene insectenschade, die ikenjare heviger optrad, eene wantssoort, „kepi" heeten, en waartegen we niet voldoende konden ptreden, maakte de voortzetting van de proef *daar* nmogelijk.

Die plaag, endemisch in de verspreid liggende leine aanplantingen van de bevolking, werd epiemisch te Selatdjaran, waar jaarlijks zoo'n rijk orziene disch werd aangetroffen, waaraan ook e Walangsangit gaarne smulde. De inundatie was oldoende om het gewas tot flinke ontwikkeling brengen, maar niet zoo dat men op elk oogenblik r bestrijding van de plaag over hoog tij en dus ver snelle en voldoende inundatie beschikken kon n de insecten te verdelgen.

De proef heeft ruim een millioen gekost. Maar at beteekent dit bedrag bij het feit, dat thans jaarlks voor meer dan *70 millioen gulden* aan rijst oet worden *ingevoerd*. Het vraagstuk kan en mag et het stopzetten van de proef te Selatdjaran niet in de baan zijn. De rijstvoorziening van Indië blijft ne levenskwestie. We hebben ervaren in den oorgs- en na-oorlogstijd hoe moeilijk en kostbaar het Indië van rijst te voorzien en bij de minste mikak in Europa en nog meer in Oost-Azië, of bij isoogst in Japan en Vóór-Indië, staan we voor g grooter moeilijkheden.

Men heeft in Indië van zekere zijde met modder steenen naar den ontwerper van deze proef geeten, dus naar den man, die de urgentie van het agstuk gevoelde en een poging tot oplossing ed, maar ik heb nog geen oogenblik berouw van t initiatief gehad en wacht rustig af tot men, bruik makende van de ervaringen te Selatdjaran gedaan, het urgente vraagstuk van den mechaschen rijstbouw weer zal aanvatten om *Indië volende zekerheid te geven ten allen tijde in volende hoeveelheid te beschikken over het hoofdedsel: de rijst.*

Bussum, Januari 1924.

Hoe 10000 desa's en 10000 kabekelans tijdens de Regeering der Koningin in administratieven zin gestorven.

Door E. L. K. SCHMÜLLING.

Nadat de combinatieve becijferingen, welker uitnst voorkomt in de bijdrage aan het Koloniaal eekblad van 3 en 10 Januari over den bestuurten hervormingsarbeid eenige weken voltooid ren, bleek hunne juistheid te zijn bevestigd door t in November hier te lande ontvangene Indische denkboek, zie „het Inlandsche gemeentewezen" . 80. Daarin wordt hun aantal voor eind '21 opgeven met 22.000, dus met nog minder dan door becijferd; ik kom tot dit getal eerst voor eind 22 en volgens de volgende becijfering:

Uit de opgaven van de gevallen van samenvoeg en splitsing in het Koloniaal Verslag over '21 '22 — de laatste, op eind December '23 openar gemaakt, leerde ik eerst op 17 Januari nnen — bleek, dat er inderdaad in die 2 jaren langrijk meer inlandsche gemeenten zijn opgeuden te bestaan dan ik had vermoed of voorld. Dit werd bij de derde aantooning op 3 × 350 1050 voor '21, '22 en '23 aangegeven; feitelijk is getal echter reeds in die eerste twee jaren bereikt. Trekt men n.l. van het geheele groote aantal gevallen van samenvoeging af dat der zeer kleine van splitsing, voor welke de vermeerdering van gemeenten vrijwel wordt opgeheven door de vermindering als gevolg van een even groot aantal gevallen van samenvoeging, dan houdt men als een soort netto getal het respectabele aantal van 280 + 500 = 780 gevallen over. Daar deze zich niet allen bepalen tot gevallen, waarbij het minimum aan gemeenten betrokken is, n.l. 2, maar het ook voorkomt, dat 3, ja 4 en nog meerdere gemeenten worden vereenigd tot ééne, kan men in doorsnee veilig aannemen, dat elk geval een einde maakt aan $1^1/_3$ gemeente; dit levert bij elkaar dus op 780 + 260 = 1040.

Het zeer groote aantal van 500 voor 1922 meen ik te mogen toeschrijven aan de meer stelselmatige toepassing der regeling van 1919 op de samenvoeging en splitsing van inlandsche gemeenten; men ziet dus wat de doorwerking en uitvoering van die stringente regeling reeds voor groote practische uitkomsten heeft opgeleverd; in het Weekblad van 10/1, bl. 3, werd met de waarschijnlijkheid van dit verloop van zaken gerekend en deze blijkt thans door de feiten bevestigd. Op grond hiervan in het algemeen en op een speciaal feit in het bijzonder, dat hier kortheidshalve buiten behandeling kan blijven, kan men met groote zekerheid beweren, dat in 1923 minstens 400 gevallen (netto) van samenvoeging hebben plaats gehad; het gevolg daarvan is de dood van minstens 400 + 133 = 533 inl. gemeenten. Voor de 3 jaren bij elkaar levert dit dus op 1040 + 533 = 1573 of rond 1600 aan gemeenten, die zijn opgehouden te bestaan.

Voor het tijdsverloop 1897 t/m. 1920 was eene totale vermindering van 8200 vastgesteld; voegt men er de 1600 van de 3 volgende jaren bij, dan komt men 9600. Men is dus heel dicht bij de 10.000; blijkt echter voor '23 het aantal gevallen wederom 500, dan moeten er nog 130 bij en komt men tot 9730; is de doorsnee van $1^1/_3$ te laag, maar blijkt zij $1\frac{1}{2}$, dan heeft men in plaats van 1577 een totaal van 1770 en zou men bij 400 gevallen voor '23 reeds tot 9800 komen. Ook bedenke men het door het Gedenkboek gebleken verschil van minstens 400 en de 10.000 zijn bereikt, ja zelfs overschreden.

Wat het tijdsverloop betreft, die is 26 jaar, dus één jaar langer dan de duur der regeering van eenig Staatshoofd, dat getuige is geweest van den teruggang van het aantal gemeentehoofden in de Gouvernementslanden van 30.500 met ± 10 000 of 33 % tot minder dan 21.000 op eind '23. Twee uiteinden van eene hierarchische reeks van gezagsdragers; de hoogste en eenige aan deze, de weinig meer dan 20.000 laagste, maar bij elkaar eene zeer veel beteekenende veeleenheid vormende, aan genen kant van den „ongestadigen pekelplas", om met een 17en eeuwschen, in dienst van de O.-I. Compagnie werkzamen, predikant te spreken.

Dat het eindcijfer ten rechte 7 à 800 grooter, dus ± 21.800 is, doet niets af aan de juistheid der in cijfers aangegevene gevolgen dezer belangrijke evolutie, daar men hierbij te doen heeft met gemeenten, die er als het ware van buiten af bij zijn gekomen, n.l. van de voormalige Particuliere Landerijen. Ook dit is, schoon van een geheel anderen aard, eene zaak, een gebeuren van zeer groote en men kan wel zeggen heilzame beteekenis, eene goede schrede vooruit.

Daar er in het eerste stuk van dit weekblad ook sprake was van de Vorstenlanden, zij er volledigheidshalve ook over den gang der ontwikkeling in dit, vooral vroeger zoo sterk van het Gouvernementsland afwijkende gebied van Java aan toegevoegd, te meer, omdat ook daarbij te pas moet komen het getal „10000", schoon in een ander verband.

Immers kon men blijkens dat stuk van 3 Januari tot en met 1923 rekenen op de totstandkoming van 2200 kaloerahans. Deze treden in de plaats van gemiddeld 5 maal zooveel ten doode opgeschrevene

kabekelans; dat zijn dus in het geheel 11000, die als zoodanig verdwenen zijn. De zuivere vermindering is dus 11.000 — 2200 = 8800. Het geheele aantal inlandsche gemeenten van 19.400 is dus met 8800 teruggegaan tot 10.600, zoo niet minder. Men heeft dus globaal in de Vorstenlanden onder het bestuur der Koningin, al is dit gebeuren dan ook eerst in 1914 begonnen, een teruggang *tot* in de Gouvernementslanden is het daarentegen een *met* ongeveer 10.000. Maar ook voor de Vorstenlanden zal men kunnen spreken van „mèt" dit zoo bij uitstek ronde getal, als men geduld heeft tot het eind van dit jaar: de 2 gebieden ontloopen elkaar dus weinig.

Zoo ooit, dan is op dit geval van zoo vele, bij duizendtallen te tellen dooden-in-administratievenzin voor onzen zeer snel levenden tijd van toepassing Schiller's woord:

„das Alte stürzt, es ändern sich die Zeiten,
und neues Leben blüht aus den Ruinen."

Het geldt hier wel een heengaan, maar gevolgd door eene zeer belangwekkende en beteekenisrijke opstanding. Wie er meer van wenscht te weten zij verwezen o.a. naar wat het Indische Gedenkboek mededeelt over het gemeentewezen der Gouvernementslanden en voorts over de hervorming der Vorstenlanden, welke twee gebieden steeds minder en minder van elkaar zijn gaan verschillen.

Bali en de Baliërs.

Men schrijft ons uit Vlaardingen:

Er is plotseling belangstelling voor ons tropisch Nederland gekomen vanuit een hoekje, waar men dit niet zou verwachten, n.l. vanuit het typische visschersstadje Vlaardingen.

Aldaar is n.l. eene visscherijschool gevestigd, welks directeur, de heer Vermeulen, Indië van eigen aanschouwing kent, en die zich nu wendde tot het Comité voor Indische Lezingen om hulp en voorlichting, waarvan het gevolg was, dat de heer W. J. Giel optrad als spreker, met het hierboven vermeld onderwerp.

Daar de heer V. begreep, dat er nog verschil bestaat tusschen het uitschrijven eener lezing, en het verkrijgen van een talrijk auditorium, van een publiek dat altijd eerst sceptisch staat tegenover elke nieuwigheid, zoo spande hij er zich flink voor om belangstelling voor het onderwerp op te wekken, met dit gevolg, dat de groote aula van de plaatselijke handelsschool op den avond der voordracht tjokvol was.

De heer G. sprak dus zeker niet voor stoelen en banken.

In duidelijke bewoordingen zette spreker uiteen, hoe in Nederland nog vele verkeerde denkbeelden omtrent onze Archipelbewoners de ronde deden. Hoe men zich die menschen nog voorstelde als negers met een klein gekleurd zwembroekje en gewapend met pijl en boog.

Onder de bijna 50 millioen zielen, die onzen Archipel bevolken — aldus de heer G. — behooren slechts enkele duizenden, wat beschaving en kleeding betreft, tot het hier aangehaald type, afgescheiden nog hiervan, dat behalve enkele geïmporteerde Afrikanen, in Ned.-Indië geen negers voorkomen.

De Archipelbewoners zijn een klein welgevormd menschenslag met eene huidskleur afwisselend van lichtgeel tot donkerbruin, met zwarte oogen en zwart haar, dat neiging tot krul vertoont.

Wat bouw, lichte huidkleur, fraaie gestalte en trotsche zelfbewuste gang betreft staat de Baliër bovenaan.

Dit volk, thans uit ongeveer 800 duizend zielen bestaande, is gevestigd op de eilanden Bali en Lombok, en staat door de geïsoleerde ligging dier eilanden, alsmede door zijn godsdienst — het Hindoeïsme, dat belangrijk afwijkt van de godsdiensten der overige Archipelbewoners — op een apart beschavings- en cultuurstandpunt.

De Baliërs waren de eerste Indonesiërs waarm de Hollanders — in 1596, onder de Houtman vriendschapsbanden en betrekkingen aanknoop welke tot het midden der vorige eeuw onverzw bleven, totdat minder goede trouw en zeeroof Vorsten, het zenden van verschillende milit expeditiën noodig maakten, waardoor Bali gele lijk onder onzen rechtstreekschen invloed kw het eiland Lombok in 1894 werd ingelijfd en in 1906 hetzelfde lot onderging.

Sedert heeft het bestuur over dat flinke en wikkelde volk ons weinig moeilijkheden ver zaakt.

Het eiland Bali werd vervolgens beschreven een schoon en vruchtbaar land, waarvan klimaat iets aangenamer was dan dat van de and kuststreken van onzen Archipel.

De heer G. schetste de Baliërs als een welgevor slank menschenras, forscher dan de Javaan en li ter getint; van een flinker en meer open karak dan de Javanen, met meer durf, goedlachs en op hartig. De vrouwen waren bescheiden en arb zaam en schoon gevormd. Het flinke, fiere karak van den Baliër kwam vroeger meermalen tot ui bij de z.g. *„poepoetans"*, zijnde desperate aanva met gewijde wapenen op onze troepen, waarbij wel mannen als vrouwen en kinderen moedig dood te gemoet gaan.

Na de kleeding beschreven te hebben, bleef sp ker nog even stilstaan bij het kastenstelsel, dat Bali nog in zwang is, zonder daarbij echter bij dere voordeelen of prerogatieven aan de leden hoogere kasten te schenken. Deze laatsten on scheiden zich veelal door flinker en nobeler v komen, betere kleeding en door het dragen van enormen kris op den rug, die tot ver boven rechterschouder uitsteekt.

Vervolgens werden beschreven: de woninginr ting, de bestaansmiddelen, (landbouw, veete weven enz.) alsmede de rechtspraak en het schrij op lontarbladen.

De groote kunstzin van den Baliër werd uitv besproken en dankte men dien, volgens spr., vo namelijk aan de groote godenvereering en aan steun, dien de vroegere vorsten aan de kunst h den verleend.

Na nog de hanengevechten, het dansen en sapirennen beschreven te hebben, werd een s zeer fraaie lichtbeelden betrekkelijk het gesprok vertoond, waarbij men aan het publiek kon mer dat men zich alles zeker zóó niet had voorgest

Na de pauze werd meer uitvoerig stilgestaan den godsdienst, die beschreven werd als een naar Indische toestanden vervormd Hindoeïs erg verwaterd met animistische begrippen, waa de Baliër aan een alles beheerschende goden eering tevens een groote vrees voor de booze ma ten paart, aan wie hij dan ook vele offers bre Offer en gebed worden zoowel aan de huisalta gebracht, als in verschillende tempels, waarvan e desa er een viertal heeft. Vervolgens werden groote offerprocessies beschreven, waarna e groote serie eveneens zeer fraaie lichtbeelden publiek een kijkje gaf op de Balische tempels godenbeelden, waarbij spreker op het prachtige vele dier bouw-, beeldhouw- en snijwerken wee

Ten slotte werd, aan de hand van eenige lic beelden de lijkverbranding beschreven, waa spreker onder een daverend applaus zijne inte sante en boeiende lezing sloot.

De burgemeester, de heer Pruis, dankte den h Giel voor al het belangrijke en wetenswaardige, hij had verteld en vertoond, waarbij zijne rede doorgloeid van liefde voor land en volk, waarvan zeker kon zijn een gedeelte te hebben overgebra op zijn auditorium, dat zeker dankbaar en vold naar huis zoude gaan.

En hiermede is in Vlaardingen het koude ijs het onbekende gebroken en stelt men zich voor kennis van Ned.-Indië bij de inwoners gaande te verrijken, door meerdere lezingen te la houden.

..nst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Javaansche Bouwkunst.

..e vorige week noemden wij de ons ter bespreking ..gezonden brochure, waarin Ir. H. Maclaine Pont ..enstaand onderwerp behandelt, op een wijze, die niet ..en zijn groote belezenheid en zijn bestudeerende ..erzoekingsgeest, maar ook zijn waardeerende liefde ..hulpvaardigheid voor den Javaan aantoont.

..a zijne toen verkort door ons weergegeven inlei..g, lezen wij onder het hoofdstuk: „Verband tusschen architectuur-geschiedenis en de volksgeschiedenis .. Java", hoe er in de Javaansche architectuur wer..ijk iets typisch eigen is, iets, dat op Java, in verband ..t het klimaat, door Javanen, in verband met en door ..n geschiedkundige ontwikkeling, bereikt is.

..oewel men de Hindoe-Javaansche bouwkunst uit de ..den-Java periode kan aanzien voor een Hindoe..epping, meent schrijver toch, dat daaraan een zekere ..aansche invloed, een bepaald aandeel, dat de Javanen .. daaraan hadden, niet behoeft te worden ontzegd. Hij ..stateert in de oudste tempelgroep, die op het ..ng-plateau, de gelijdelijke vorderingen eener plaatse..e school, waarin, vanaf een archaische vormgeving ..het begin, een steeds verder schrijdende harmonische ..edeling van in den grond denzelfden tempelvorm ..ts heeft, parallel aan een steeds vrijer wordende ..illeering der massa's en een zeer harmonische ver..ding van de architectonische waarde van het detail ..die van den hoofdvorm, welke door het detail ver..d, geaccentueerd, nimmer overtroefd wordt.

..ij komt dan op de beteekenis der Javaansche om..lings-architectuur.

..en typisch verschijnsel, dat in de ontwikkeling der ..doe-Javaansche architectuur valt waar te nemen, is: ..wijziging, die in den loop der tijden plaats vond in ..verhouding der waarden, als architectonische mo..nten, tusschen den eigenlijken tempel en den tem..hof.

..e eerste tempels, hoe klein zij ook waren, vormden ..ds het hoofdmoment van den aanleg. De eigenlijke ..pelterreinen van de oudst bekende tempels waren .. uiterst beperkte afmetingen, zoo op het Diëng..eau en bij de uitgestrekte tempelcomplexen uit een ..ende periode: de tjandi Prambanan en de tjandi ..oe, vormen de tempels in den meest volstrekten zin .. machtig sprekend hoofdmoment van de architectu.. schepping.

..oe later men echter in dit architectuur-tijdperk ..t, des te ruimer en belangrijker worden de tempel..en, ten opzichte van de tempelgebouwen en des te ..r werk wordt er ook gemaakt van de ommuringen ..toegangspoorten, waarmede, in combinatie met be..ntingen, een bekoorlijk karakter en een zeer be..lde stemming worden geschapen. (Dit laatste vindt .. immers ook terug bij de indrukwekkende beplan.. der Javaansche kerkhoven).

..eze ontwikkeling, vervolgt schrijver, behoeft aller..st te verwonderen:

..it de Diëng-ruïnes, waarin, naast de tempels, onder ..ere ook bepaalde resten van woonverblijven over .., en uit de verhalende tempelreliëfs van Boro Boedoer ..Prambanan, is bekend, dat ten minste de voorname ..nsteden voornamelijk uit hoven of aaneenschake..en van hoven bestonden, waarin betrekkelijk kleine ..'s den menschen beschutting gaven tegen al te felle ..en regen. Deze abri's bestonden in den regel uit ..ddaken op palen, die dikwerf slechts door gordijnen ..itbaar waren, zoodat men in het algemeen in de ..n lucht, d.w.z. onder het lommer van boomen, leef..aldus vol profijt trekkend van het milde klimaat. ..erwijl nu de ommuringen van de Diëng verblijven, .. zijn en de toegangspoorten ondergeschikt, bij alle ..righeid van afwerking, zoodat men hier met de ..ouwing toch het voornaamste effect beoogde te ..ken, komen op de Boro Boedoer en Prambanan ..fs reeds veel belangrijker muurwerken voor en .. men bij de laat-middeleeuwsche afbeeldingen ..uringen en poorten tot een dergelijke belang..heid in de esthetische werking van het geheel ..voerd, dat de bebouwing nauwelijks meer dan ..silhouet de aandacht kan hebben getrokken. Wij .. bovendien in deze Oost-Javasche architectuur .. de ommuringen en poorten der voorname ver..en ongeveer dezelfde architectuur toegepast, als .. die van de tempels, en daarmede in principe ..ormgeving ontstaan, die ook in latere, Mohamme..sche tijden voor de zoo machtige en — in stijl..heid — stijlzuivere voor Java en het Javaansch ..aat zoo typeerende en zoo geheel met het Javaansche gegroeide „omwallingsarchitectuur", zal worden toegepast. Het is uit den aard der zaak zelve duidelijk, dat deze ontwikkeling, die parallel loopt, aan wat men in den regel een degeneratie in de Hindoe-Javaansche kunst noemt, een ondergrond heeft. Kan men hier van degeneratie spreken? ja, wat het Hindoe element, maar zeer zeker n e e n: waar het het Javaansche element betreft. Uit den aard der zaak zelf immers blijkt, dat steeds meer menschen in de tempelhoven werden toegelaten. Dit duidt op een meer mondig worden van het Javaansche volkselement in de samenleving. Heerschers en overheerschten groeiden steeds meer naar elkander toe, zonder, dat intusschen de typische Hindoesche instelling: het kastenverband, verbroken werd.

Na aangetoond te hebben, hoe het Çiwaïsme het Javaansche volk in het hart getroffen heeft en in zijn voor het volk bedoelden vorm, in de Wajang-verhalen, waartegen het Mahajanistisch boedhisme zich allerminst verzette, zóó algemeen verbreid is, dat het er wellicht nooit meer uit te roeien zal zijn, zegt schrijver:

„Een en ander zou verklaren, hoe de Boro Boedoer, waarin men zeer zeker een Hindoe-schepping heeft te zien — die echter afwijkend is van alle andere Hindoemonumenten van gelijke strekking — alleen op Java onder Javanen is kunnen ontstaan, zonder dat men daarbij aan dit overheerschte volk een overdreven krachtigen invloed behoeft toe te kennen. Als stoepabouw minder grootsch, eenvoudiger dan de elders gestichte stoepa's, is het de eerste en, als ideaalbouw, tevens de meest glorieuse schepping van de zoo specifieke Javaansche omwallings-architectuur. Ook van Bramanistische bouwwerken is mij geen schepping bekend, die zoo zinrijk, volmaakt harmonisch en, bij alle architecturale gedurfdheid, zoo evenwichtig is, als de Prambanan, die als gave ideaalbouw wellicht zijn weerga niet heeft. Waarom, als men een Javaanschen invloed aan dit bouwwerk ontzeggen wil, is dit bouwwerk juist op Java ontstaan, juist in een tijd, toen spoedig na afwerping van het juk eener vreemde invasie, de oorspronkelijke heerschers toch meer dan ooit op locale middelen aangewezen moeten zijn geweest? Het is niet anders dan een zegen te noemen, dat een oordeelkundige restauratie van dit bouwwerk het meer en meer voor het groote publiek bevattelijk maakt. Slechts een krachtdadige voortzetting van dit respectabele werk zal ons een indruk kunnen geven van den vollen luister, dien dit bouwcomplex eens bezeten heeft."

(Wordt vervolgd.)

„Indische Dagen" in „De Witte Brug" te 's-Gravenhage.

Dank zij veler gewaardeerde medewerking, in de eerste plaats van den heer Roozen, door met groote vrijgevigheid de zalen er voor af te staan, is „Boeatan" in staat gesteld, op *Zondagmiddag 3 Februari* a.s., in de groote feestzaal van Hotel de Witte Brug, te 's-Gravenhage, een *Indische Voorstelling* te geven, afwisselend van zang, dans en voordrachten, onder regie van *Mia Aarwen*, terwijl het volijverige dames-propagandacomité weer voor het Indisch buffet zal zorgen, waar de gasten, voor geringen prijs, zoo fijn kunnen smullen, in herinnering aan hunne zoo heerlijke Indische jaren of het blijde vooruitzicht van de goede toekomst, die hun daar wacht.

Na afloop der voorstelling is er gelegenheid tot dansen.

Toegangskaarten voor *f* 1.50 per persoon zijn in „Boeatan", Heulstraat 19, verkrijgbaar.

Tevens zal dan in de nevenzaal een *Tentoonstelling* zijn van een *zestal schetsen*, gedurende zijn reis in Indië gemaakt door onzen grooten architect, *Dr. H. P. Berlage*, die er daar Maandagmiddag ten $3^1/_2$ uur een *causerie* over zal houden. Van deze eenige gelegenheid, om de versche indrukken en bevindingen van Ned.-Indië, door den hoogbegaafden kunstenaar persoonlijk weergegeven, te hooren, zullen zeker velen dankbaar gebruik maken.

In „Boeatan", Heulstraat 19, Den Haag, zal vanaf a.s. Vrijdag 25 dezer tentoongesteld worden een verzameling teekeningen der leerlingen van de kweekschool voor Inlandsche onderwijzeressen te Salatiga, door hun onderwijzeres m.v., mej. P. J. Keuchenius, meegebracht.

Op Woensdagavond 30 dezer, te 8 uur, zal mevrouw *W. Ros-Vrijman* er een causerie houden over: *De symbolische beteekenis van enkele Indische versieringsmotieven.* Alle belangstellenden zijn welkom.

BESCHIKBAAR.

BESCHIKBAAR.

Van Week tot Week.

14—21 JAN. 1924.

Drinkwatervoorziening in Ned.-Indië. Een jubileum-Nr. van Water en Gas (van 15 Jan.) bevat een belangrijke geïllustreerde bijdrage van ir. C. A. E. van Leeuwen over de ontwikkeling der drinkwatervoorziening in Ned.-Indië gedurende de laatst kwart eeuw.

Nog meer Javaansche advocaten? De Javaansche uitgave van Boedi Oetomo van begin Dec. maakt er melding van, dat blijkens ingekomen berichten de Javaansche juristen Mr. M. Besar en Mr. R. P. Singgih voornemens zijn respectievelijk te Tegal en te Soerabaja een advocatenkantoor te openen.

De eerste Javaansche notaris. De Javasche Cour. van 11 Dec. bevat het verslag der commissie belast met het afnemen van het groot-notarisexamen in 1923. Bij het eindexamen werden afgewezen 21 candidaten, terwijl 8 slaagden. Het beste werk werd geleverd door Raden Soewandi, die — zoo de commissie goed is ingelicht — de eerste Indonesiër is die het volledig notarisexamen met succes heeft afgelegd.

Een maandblad in Bali. Uit Zuid-Bali ontving de Darmo Kondo bericht, dat aldaar een maandblad is verschenen onder den naam van „Pemberita Sara Poestaka." Dit maandblad, gewijd aan de bevordering der Balische cultuur, wordt uitgegeven in het Balineesch en Maleisch door de vereeniging Sara Poestaka te Gianjar.

Bevolking van Bandoeng. Op ult. Nov. '23 waren te Bandoeng gevestigd 14.574 Europeanen, 12.574 Chineezen en 101.926 Inlanders, totaal 129.074 personen.

Zee-onderzoek in Indië. Den 12en Dec. is door den Directeur van Landbouw het aquarium geopend, gelegen bij Pasar Ikan in de benedenstad van Batavia. De inrichting is ontworpen door Dr. Sunier.

Banka-tin. Naar het Bat. Nieuwsbl. verneemt, is de opbrengst van het tin over 1923 14½ millioen gulden meegevallen.

Sluiting Machinefabriek Braat. De Deli-Courant verneemt dat de Medansche Machinefabriek Braat, wier fabrieksgebouw eenige jaren geleden te Gloegoer verrees, binnenkort zal worden gesloten. Het ongeveer 80 man sterke personeel wordt ontslagen. De sluiting is ongetwijfeld een gevolg van de malaise, die de Oostkust wel zeer in het bijzonder heeft getroffen.

Ontslag ambt. B. B. Een Ind. telegram meldt: De assistent-resident van Soemba Dersjant, is wegens ongeschiktheid uit zijn betrekking ontslagen. En: De civiel-gezaghebber Dannenberger is uit 's lands dienst ontslagen. Nader zal worden beslist, of het ontslag al dan niet eervol zal zijn.

De heer Dersjant kan nog niet lang ass.-resident van Soemba zijn daar in den Regeerings-Almanak van 1923 als zoodanig nog vermeld wordt J. J. G. Kruseman. De gewezen onder-luitenant F. L. Dannenberger is eveneens op Soemba geplaatst; achter zijn naam staat in den Reg.-Alm. dat hij ridder der Militaire Willemsorde is en het onderscheidingsteeken voor Eervol vermelden bezit.

Een nader telegram meldt: De assistent-resident Dersjant en de civiel-gezaghebber Dannenberger zijn ontslagen, wijl zij direct aansprakelijk zijn voor handelingen van de gewapende politie tegenover wegen aanleggende gestraften op West-Soemba.

De heer Dannenberger is in voorloopige hechtenis gesteld wegens wederrechtelijke vrijheidsberooving.

De nood der Zending. In het Jan. Nr. van het Ned. Zendingsblad een financieel overzicht der zes samenwerkende Zendingscorporaties. Ult. Nov. was ontvangen *f* 550.547, of *f* 212.000 minder dan begroot was. Van 1—15 Dec. stegen de inkomsten tot ruim *f* 600.000; het boekjaar sluit op 15 Jan. 1924; in die éène maand moet nog ongeveer *f* 230.000 binnenkomen om tot een sluitende rekening te komen.

Vaststelling Ind. rekening over 1919. Ingediend is een wetsontwerp tot definitieve vaststelling van het slot der rekening van uitgaven en ontvangsten van Ned. Indië over 1919.

Het nadeelig saldo was geraamd op *f* 297.234.983, bedraagt echter *f* 178.088.628.89; een medevaller dus van ruim 119 millioen gulden.

Amerikaansch kapitaal in Indië. Naar de Preanger verneemt zijn met een Amerikaansch concern derhandelingen aangeknoopt voor den aan van eenige groote perceelen op Java (het pachtsland Tjibarengok in Bantam, het partic land Tjikopo Majak in Buitenzorg en een erfpachtsperceel bij Ajer Bangis).

Aanwijzing van jongelieden voor candidaat Ind. ambtenaar. Het Tweede-Kamerlid Mevr. Ba Nort heeft aan den Min. van Kol. gevraagd o hem bekend is dat de aanwijzing van de j lieden die in Juli—Aug. l.l. examen deden Cand. Ind. ambt. eerst einde Sept. resp. begin te hunner kennis is gebracht en dat velen die slaagden, daardoor zeer gedupeerd werden o toen tal van andere cursussen en colleges waren begonnen, en zij dus niet meer in de genheid waren deze te volgen. Mevr. B. v verder of de Min. bereid is mede te werken daarin worde voorzien door tijdige kennisge

Volksuniversiteit den Haag. Den 26en Jan. houd H. P. Berlage eene voordracht (met lichtbee over oud-Indische bouwkunst.

Prof. G. M. Verrijn Stuart. De N. R. Ct. verneemt prof. mr. dr. G. M. Verrijn Stuart, wegens zij benoeming tot lid van de hoofddirectie der voor Indië te Batavia, ontslag heeft gevraag buitengewoon hoogleeraar aan de Handelsh school te Rotterdam.

J. C. F. van Sandick. † De hoofdinspecteur der S spoorwegen de heer J. C. F. van Sandick is 20en Jan. te Bandoeng overleden. Ir. v. S. 22 September 1877 te Rembang geboren. Hij deerde aan de Pol. School te Delft en behaal 1902 het diploma van civiel-ingenieur. Hij ve naar Indië, en trad in tijdelijken dienst den aanleg van de Staatsspoorwegen; later hij werkzaam bij de opneming. Daarna gin over in vasten dienst met den titel van adj ingenieur; doorliep de verschillende range werd in 1917 benoemd tot hoofd van den d van opneming, met den rang van hoofdinge In 1923 volgde zijn benoeming tot hoofdi teur van de Staatsspoorwegen en tramweg

De overledene was in 1921 benoemd tot li den Volksraad. Hij was ridder in de orde van Nederlandschen Leeuw.

Mr. A. H. Klein. De vice-president van het Ho rechtshof, Mr. A. H. Klein, zal in den loop va jaar 's lands dienst verlaten.

Universiteit te Leiden. Doctoraal examen In recht: Mr. J. R. Hogerzeil.

Persoverzicht uit de Indische Blad en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Indië's positie in den Pacific.

In het interview met den ass.-res. Meijer Ra overgenomen door „het Kol. Wkbl." van 17 Jan., w als meening van de Amerikaansche autoriteiten te nen gegeven, dat de verwerping van de vlootwe derland eens duur te staan zal komen, omdat, a een conflict in den Pacific ontstaat en Nederland voldoende bewapend is, om aan een eventueelen val het hoofd te bieden, Ned.-Indië door een va oorlogvoerende mogendheden zal worden bezet, kosten van deze bezetting op Nederland zullen w verhaald.

Mr. K. Hugenholtz bestrijdt in de *Locomotief* 13 Dec. deze meening, welke blijkbaar een uitvl is van de in den laatsten tijd meermalen verkon stelling, als zou het stellig volkenrecht een staat t wapende handhaving van onzijdigheid verplichte

De hoofdred. van de *Locomotief* daarentegen m dat sinds den oorlog in het internationaal r bewustzijn wel de opvatting ingang heeft gevo dat een enkele onzijdigverklaring, niet gestaafd de bereidheid tot desnoods gewapende handhavin de onzijdigheid, een ongenoegzamen waarborg tegen bevoorrechting of benadeeling van oorlogvo de partijen door de onbeschermdheid van het van den z.g. neutralen staat. Bovendien zal het naal besef den staat, die waarlijk onzijdigheid we

...n de ervaringen der jaren '14—'18, wel moeten be...gen om naar zijn vermogen zijn neutraliteit te hand...ven, opdat niet anderen zijn taak overnemen. Of een ...eine Staat bij het nalaten van deze voorzorg zou kun...n ontkomen aan een betaling van de bedoelde be...ttingskosten, waagt schrijver te betwijfelen. Het zou, ...eest hij, in laatste instantie niet door volkenrechts...leerden, doch door diplomaten worden uitgemaakt.

De hoofdred. van de *Deli Crt.* (zie het nr. van 21 ...c.) acht het niet uitgesloten, dat de gedachte, als ...het interview vermeld, inderdaad in Amerikaansche ...litaire kringen gehuldigd wordt. Schrijver neemt ...hter niet aan dat een Amerikaansche Regeering, als ...t er op aan komt, voor een dergelijk plan — dat veel ...kt op de Duitsche bezetting van België — te vinden ...n zijn; hij verwerpt het tevens als argument voor de ...lootwet. Voor zoo'n bezetting zou toch in elk geval ...n motief moeten bestaan. En, gelet op de verhoudin...n in den Pacific, kan het motief niet anders zijn dan ...t gevaar van een Japansche bezetting van Ned.-Indië. ...an een conflict tusschen Gr. Brittannië en de Ver. ...aten van N.-Amerika behoeven we niet te denken. ...ijft dus alleen over een conflict met Japan, uitslui...nd met Amerika of tegen Amerika en Engeland beide. ...beide gevallen is een bezetting van Ned.-Indië of ...n deel daarvan door een Japansche vloot alleronwaar...hijnlijkst. De verbinding van een dergelijk bezet punt ...et Japan is zoo subtiel, dat men veilig kan zeggen, ...t zoo'n actie een ernstige nederlaag voor Japan ten...volge zou hebben. Niet het minst met de Filippijnen ...de Amerikaansche vloot op de verbindingslijnen. ...aar nu van Japansche zijde een dergelijk gevaar niet ...duchten is, zal Amerika er wel voor oppassen onder ...t mom van dat niet bestaande motief, Ned.-Indisch ...ondgebied te bezetten. Dat zou een te brute herinne...ng zijn aan het begin van den grooten wereldoorlog, ...n dat het daarmee zijn rekening zou kunnen belas...n. En voor Gr. Brittannië geldt dit bezwaar evenzeer.

De ontevredenheid en de communistische actie ter Sumatra's Westkust.

Uit een onderzoek door *Anela* ingesteld (*Soer. Hbl.* .... 17 Dec.) blijkt, dat men op Sumatra's Westkust ...et twee verschillende bewegingen te doen heeft: *de ...mmunistische* en die *tegen de landrente*. Een bekort ...erzicht moge hier volgen:

De *communistische beweging* ter Westkust dateert ...st van den laatsten tijd en is vermoedelijk ontstaan ...het bezoek van Kadarisman uit Semarang, een vriend ...n Semaoen. Zoo kwam na zijn bezoek een Klinga...esch communistisch blaadje uit, sedert opgeheven, ...ch waarvan de leiders van Klingaleesch en gemengd ...leisch bloed, een rol blijven spelen in de plotseling ...tstane, sterke communistische opleving. Daarvan ...ofiteerde een zes maanden geleden te Fort de Kock ...gericht rumoerig weekblaadje, terwijl nieuwe perio...eken als paddestoelen uit den grond rezen, die o.a. ...n godsdienst bij het communisme te pas brachten. ...opleving uitte zich ook in critiek tegen *Abdoel ...eis*, wien o.a. verweten werd, dat hij niet heftig en ...t radicaal genoeg was.

De actie van Moeis richtte zich voornamelijk tegen ...invoering van de landrente en de nieuwe regeling ...r boschreserves, terwijl hij daarnaast ook zijn eigen ...lksraadscandidatuur propageerde.

Op 4 Nov. j.l. werd te Padang Pandjang, het hoofd...artier der communistische actie, een groote verga...ring van penghoeloes-adathoofden belegd, waar een ...arapatan Menangkabau", een *Volkscongres*, zou wor...n opgericht. De communisten werkten Abdoel Moeis ...en, en toen de overigen van non-cooperation niets ...den weten, zetten de communisten de vergadering ...hun eigen lokalen voort. Daarna liepen te Padang ...ndjang de *geruchten over Europeanen-moorden*, er ...rden bedreigingen aangeplakt, waarop huiszoekin...n en arrestaties volgden. Maar de gearresteerde re...teuren vonden vervangers, de bladen bleven ver...ijnen en de agitatie culmineerde in een *Internatio...le Debating Club* te Padang Pandjang, waar de com...nisten zich naar hartelust konden uiten. De com...nisten hebben in hun actie en propaganda geprofi...rd van de ontevredenheid over de landrente-invoe...ng.

De *geschiedenis der landrente voor de Buitengewes...* dateert van een vorige bestuursconferentie met den ...ndvoogd, waarbij de meening werd geuit, dat de Bui...gewesten veel te weinig belasting opbrachten en ...llig veel minder dan de Java-bevolking. Tot land...nte-invoering werd besloten, o.m. in de Zuider Afd. ...n Borneo, Celebes, Bali en de Westkust van Sumatra. Na den Padri-oorlog verscheen het zgn. „*plakaat ...ndjang*", het besluit van 11 Oct. 1833 door Van den Bosch als commissaris-generaal getroffen voor Sumatra's Westkust. Daarin werd de bevolking dier streken in het volkomen bezit gelaten van haar politieke en huishoudelijke rechten en verklaarde de Regeering, dat zij zich niet bemoeien zou noch met het benoemen van hoofden, noch met derzelver rechtspleging of eenige andere huishoudelijke aangelegenheid, noch ook belastingen zou invoeren.

De Indische regeering heeft met recht Sumatra's Westkust ten opzichte van het belastingstelsel steeds min of meer ontzien. Deze toestand werd tot een onmogelijkheid, vooral waar het gewest feitelijk een deel van het rijk uitmaakte en de regeering voor het bestuur jaarlijks enkele millioenen moest toeleggen. Het was daarom alleszins te billijken, dat in 1908 besloten werd tot *invoering, voor het allereerst, van inkomstenbelasting*. De Menangkabauers hebben zich toentertijd hardnekkig vastgehouden aan het plakaat pandjang. Het zou niet vreemd zijn, dat men thans bij de voorgenomen invoering der landrente weer op hetzelfde verschijnsel stuit.

De landrente zou een drieledig doel hebben gehad, n.l. meer inkomsten, een betere contrôle en een beter overzicht omtrent het sawahbezit. De niet te onderschatten moeilijkheden bij de doorvoering der landrente — in verband met het feit, dat de grond daar feitelijk familiebezit is — daargelaten, had het op het eerste oog er inderdaad veel van weg, dat de Buitengewesten en in dit geval Sumatra's Westkust, per hoofd veel minder aan belasting betalen dan de bevolking op Java. Bedraagt de landrente op Java 8 tot 20 pCt., in 1920 had men voor Sum. Westkust de geunificeerde belasting op de inkomsten uit den landbouw van slechts 4 pCt., terwijl de bij-inkomsten progressief werden belast.

Wanneer wij de heerendiensten uitschakelen, waarvoor op Java het hoofdgeld betaald wordt, dan krijgen we bij een vergelijkenden staat van den druk der directe belastingen (landrente, personeele belasting, vischvijvers en enkele andere afzonderlijk voor enkele gewesten bestaande belastingen) zeer merkwaardige uitkomsten, die al heel weinig overeenkomen met de algemeen gangbare meening, dat men op Java een grooteren belastingdruk heeft dan op de Buitengewesten. Wij komen dan voor de Lampongs op een cijfer van 2.10 per ziel en per jaar; voor Nieuw Guinea 0.35, voor Sum. Westkust 0.90, terwijl het hoogste belastingcijfer voor een Java-gewest is 1.25 voor Besoeki. Sum. Westkust met 0.90 staat boven negen andere Javagewesten, waar veel minder wordt betaald, terwijl slechts vijf Javagewesten boven de Westkust staan.

Hierbij moet men in aanmerking nemen, dat de Regeering, zooals gezegd, de Westkust steeds ontzien heeft om het plakaat pandjang, maar als wij het lijstje doortrekken voor de andere gewesten van den geheelen archipel, dan staan de buitengewesten alle bovenaan met den grootsten belastingdruk; Java komt dan, met uitzondering van Nieuw-Guinea, geheel onderaan. Als men vervolgens nog in aanmerking neemt, dat een invoering der landrente — welke omstreeks 1925 haar beslag zal kunnen krijgen — voor de bevolking beteekent dat zij het drie- tot vijfvoudige der tegenwoordig opgebrachte belastingpenningen zal moeten afdragen, dan komt de ontstemming in een begrijpelijker daglicht te staan. Een ontstemming, welke voor Westersche landen al evenmin vreemd zou zijn in de gegeven omstandigheden.

De groote vraag is nu echter of de Regeering moreel vrijuit gaat, wanneer zij het plakaat pandjang van 1833, dat nog nimmer ingetrokken werd, eenvoudig terzijde stelt en het voortaan niet meer zal erkennen. Deze aangelegenheid is zoo eenvoudig niet, vooral wanneer wij tenslotte mededeelen, dat het in Bataviasche bestuurskringen van algemeene bekendheid is, dat resident Whitlau en het overige Europeesche bestuur in de residentie Sumatra's Westkust tegenstanders zijn van de landrente-invoering.

Wat ten slotte precies *het aandeel is van Abdoel Moeis* in het opwekken der bestaande ontevredenheid, daarover zijn nog geen inlichtingen binnen. Toch kan men met zekerheid aannemen — de heftige uitlatingen in de communistische pers aan het adres van Abdoel Moeis, wijzen daar rechtstreeks op — dat hij niet betrokken is bij de communistische excessen.

De openlegging van Nieuw-Guinea.

Het *Soer. Hbl.* (van 13 Dec.) meldt, in aansluiting met zijn eerste berichten (dd. 23 Nov.), nadere bijzonderheden over de plannen tot oprichting eener handelmaatschappij, die haar werkzaamheden in Ned. Nieuw-Guinea wil aanvangen.

Over de aanvankelijke gevraagde „buitengewone be-

Aan de Leden van „Oost en West"

Het bestaan van het „Koloniaal Weekblad" is, dit behoeft geen betoog, een levensbehoefte voor Uw vereeniging.

Ten gevolge der heerschende malaise wordt het bestaan van genoemd blad bedreigd.

Op twee manieren kunt U het orgaan steunen:

1°. door de adverteerders, die Uw weekblad helpen financieren, met Uw inkoopen te bevoordeelen en daarbij den naam van het blad te vermelden,

2°. door Uw leveranciers aan te sporen in Uw orgaan te adverteeren, of door onzen reiziger bij Uw leveranciers een introductie te verschaffen.

Mogen wij op Uw medewerking in deze rekenen?

DE UITGEEFSTER.

voegdheden", welke aan de maatschappij het karakter zouden verleenen van een „chartered Company" wordt niet meer gesproken. Thans is er sprake van bizondere voorrechten, o.m. bestaande in feitelijke dispensatie van de bepalingen der geldende arbeidswetgeving, zoomede in allerlei preferenties van commercieelen en anderen aard, welke tegemoetkomingen de maatschappij dan toch in een volstrekt uitzonderlijke positie zouden plaatsen en welke haar een monopolistisch cachet zouden verleenen.

De *Loc.* (van 14 Dec.) ziet aldus de maatschappij practisch toch de macht en den invloed van een „chartered company" verkrijgen.

Wat de nationaliteit der onderneming betreft, zoo vervolgt de „Loc.", wordt thans te kennen gegeven, dat de initiatiefnemers niet beoogen „een zuiver buitenlandsch concern op Hollandsch koloniaal gebied te vormen." Maar uit hetgeen omtrent de plannen wordt vermeld, blijkt allerminst dat wat men dan wel wil stichten, een „zuiver *nationaal* concern" zal worden. Integendeel, de aankondiging dat het een Hollandsch-Duitsch lichaam wordt, werkende bij voorkeur met de uit Duitsch Nieuw-Guinea uitgeweken Duitschers, toont aan dat de onderneming allesbehalve nationaal, in wezen en karakter *Duitsch* zal zijn. En dit achten wij bedenkelijk:

Niet omdat aan het Duitsche kapitaal geen kans behoort te worden gegeven — het is in ons Indië even welkom als alle buitenlandsch kapitaal en wordt er op gelijke tegemoetkomende wijze bejegend — maar omdat een Duitsche onderneming, op *die plaats* en *onder die omstandigheden* werkend, nationale belangen zou kunnen schaden.

De *Sumatra Post* (van 22 Dec.) heeft reden om te gelooven, dat de wisselende inzichten der regeering omtrent Nieuw-Guinea te wijten zijn aan onkunde, en dat deze onkunde het gevolg kan zijn geweest van bestuursmisstanden op Nieuw-Guinea zelve, waardoor toestanden werden veroorzaakt, die wel den indruk moesten geven van armoede en minieme ontwikkelingskans. En dit zou dan kunnen verklaren, hoe hertog Adolf van Mecklenburg (de oud-gouverneur van Togo), die het gebied bezocht, blijkbaar met geldbelegging als object, zich zulk een geheel andere meening omtrent dat land kon vormen dan de in Indië algemeen gangbare.

De „Sum Post" schrijft dit na kennisneming van een schrijven van den heer *Avis*, die eenige jaren geleden in Deli rubberplanter was, doch indertijd overging naar het Binnenlandsch Bestuur als gezaghebber te Hollandia, op de Noordkust van Nieuw-Guinea.

Het blad zal niet, gelijk gebruikelijk, op een onderzoek naar mogelijk plaats gehad hebbende onregelmatigheden aandringen; zulk een onderzoek heeft in den regel weinig nut. Maar wel moet er niet alleen schoon schip op Nieuw-Guinea gemaakt worden, doch tevens een zoodanige expertise plaats hebben, dat men eindelijk eens met zekerheid te weten komt, hoe Nieuw-Guinea er nu eigenlijk voor-staat en of de degradatie van het pas gestichte gewest niet een ondoordachte bezuinigings daad is geweest. De regeering zal toch over volkomen betrouwbare gegevens moeten kunnen beschikken, als straks inderdaad een aanvrage om een concessie voor zeker deel van Nieuw-Guinea bij haar inkomt.

De *Deli Crt.* (van 18 Dec.) vestigt de aandacht op de stemmen, die de wenschelijkheid betoogden de terreinen niet aan een Duitsch concern uit te geven, doch voor Indo-Europeanen te bestemmen.

In de *N. Soer. Crt.* wordt dit echter ontraden, op grond van de slechte gezondheidstoestanden, voornamelijk in Britsch Nieuw-Guinea, maar ook in Ned. Nieuw-Guinea; het blad verhaalt van allerlei moeilijkheden en tegenspoed.

Toestanden in Atjeh.

Het *Soer. Hbl.* (van 11 Dec.) vernam van „een hoogstaand man, wien bezwaarlijk autoriteit te ontzeggen valt", het volgende omtrent Atjeh:

Atjeh, waar het zwaard eerst circa vijftien jaren in de scheede rust, na een strijd van 31 jaren, en waar we vóórdien niets te vertellen hadden, dit Atjeh moest hebben rust en orde, niet alleen voor ons, maar in de eerste plaats voor het volk. Hier diende een andere politiek te worden gevoerd dan waar ook elders in Indië. En de eenig juiste politiek was die, berustende op utiliteitsbeginselen. En de resultaten bewijzen, dat dit de eenige juiste was, want ze waren overal zéér bevredigend.

Een omstandigheid, dwingend voor de bestuursrichting vroeger en thans, is gelegen in den inwendigen toestand der besturen, welke het best te vergelijken

BESCHIKBAAR.

zijn met die van het Italië der Middeleeuwen, met zijn suzereine baronnen en hertogen, zijn familieverwikkelingen en zijn intriges, het Italië der Medici. Toestanden, die ook door den tegenwoordigen gouverneur als zoodanig worden gezien en gevoeld.

Maar men begrijpt dat aan deze toestanden niet zoo *nichts dir nichts* een einde wordt gemaakt. Dit vordert jaren van toegewijden arbeid der bestuursambtenaren opdat gewonnen wordt vertrouwen in de oprechtheid en welgemeendheid van ons bestuur. Door bekwame mannen, met hart voor hun taak, moet op rustige, maar onverdroten wijze, gewerkt worden aan de opruiming van dezen Augiasstal. En in de afgeloopen jaren is véél, zeer veel bereikt, en is arbeid geleverd, die hopen en verwachten doet, dat een volslagen schoonmaak zal worden verkregen, want daardoor is de gelegenheid geopend om weer langs een anderen gang met een nieuwe ploeg te beginnen. Zoo is de tijd gekomen voor de beperking van het groot-grondbezit met zijn gevaren.

De geestelijke rechtspraak, die in handen is van oeloebalangs als alleensprekende rechters zonder hoogere voorziening, zal worden gewijzigd en hooger beroep ingevoerd. Omdat de geestelijke rechtspraak een onderdeel uitmaakt van de inheemsche, moet ze ook komen onder de inheemsche rechters en onderhevig zijn aan de waarborgen, die te dezen opzichte voor inheemsche rechtspraak gelden. Nu reeds wordt in die richting gewerkt: voorstellen aan de regeering zijn gedaan, circulaires verlieten het gouvernementsbureau.

Dit is het aanboren van een nieuwen gang, wat niet mogelijk was geweest, als de hoofdgang niet reeds beduidend was gevorderd.

Zoo zal ook aan de utiliteitspolitiek geen eeuwdurend leven zijn beschoren. Vermoedelijk zal het in de toekomst gaan in ontwikkeling van de inheemsche rechtsgemeenschappen, waarbij de stem van het volk tot uiting zal komen en het hoofd de eerste dienaar zal behooren te zijn instede van den feodalen baron. Maar men voelt, dat dit instituut een wangedrocht zou zijn, wanneer er niet is vertrouwen van de bevolking tegenover de eerlijkheid der Kompeunie.

Onwettige occupatie van gronden op Java.

In het *Bat. Nwsbl.* (van 13 Dec.) bespreekt de heer *Zentgraaff* uitvoerig het bericht, dat de Regeering bezig is met de voorbereiding van gerechtelijke vervolging tegen allen, die onwettig gronden op Java occupeeren.

Reeds jaren geleden hebben verscheidene cultuurondernemingen gronden laten inhuren door Inlandsche stroomannen, met wie zij een notarieel contract sloten. Men schat dat op Java aldus tusschen tien en twintig duizend bouw onwettig geoccupeerd worden. Volgens geruchten zouden die gronden verbeurd verklaard worden en aan het Gouvernement terugkomen.

UIT DE INLANDSCHE PERS.

Een Wegwijzer?

„De Bataviasche politiegeheimen, zoo schrijft ... in de „Sinar Hindia" van 11 October 1922, zijn geopenbaard en hebben aan de Indische Pers aanleiding gegeven tot tal van beschouwingen en regelingen.

Zij hebben niet alleen de oogen van de Indische bevolking geopend doch haar ook de overtuiging geschonken dat de handelingen van de door het Gouvernement gesteunde hoogere en lagere landsdienaren niet behoorlijk zijn.

De hooge Regeering kennis nemende van al de onregelmatigheden, vond er aanleiding in om de strengste maatregelen te nemen en op die wijze te trachten het rechtvaardigheidszin hoog te houden en de vlek, die thans op het ambtenaarscorps kleeft, uit te wisschen.

De Directeur van financiën stelde terstond een verscherpte contrôle op de rekenplichtige ambtenaren in.

In de „Sin Po" schrijft de persoon, die zich W. J. teekent, dat, onmiddellijk na dat het politieschandaal op openbaar terrein was gebracht, voorstellen werden gedaan om het onvertrouwbare politie personeel door betere elementen te doen vervangen en dat toen uit het terzake gehouden onderzoek is gebleken, dat de Bataviaasche politie niet alléén voor geld omkoopbaar was doch ook dat zij herhaaldelijk dwang uitoefende op de beklaagden, die in delicten waren gewikkeld.

Dat het belastingbetalend publiek, onder die omstandigheden, geen vertrouwen kan stellen in het gezagvoerend personeel, zich onveilig gevoelt, en zich van de indiening van klachten onthoudt, is even duidelijk als het oordeel dat men over de Indische politie heeft, n.l. dat zij werkelijk slecht is.

Het is algemeen bekend, ook zelfs bij de hoogere landsdienaren, hoe het onderzoek door de politie van beklaagden dikwijls vergezeld gaat van lichamelijke kastijdingen, waarvoor als bewijs kan dienen het in de „Sinar Hindia" no. 187 voorkomende bericht dat te dier zake door den assistent-resident van Semarang een Nederlandsche hoofd-rechercheur en 4 rechercheurs uit hunne functiën werden geschorst.

In de „Sinar Hindia" werd steeds gewezen op de wreede wijze waarop de Indische politie in het openbaar optrad en dit niet alleen in eene bepaalde stad doch overal en meer in het bijzonder tegenover personen, wier schuld nog niet was bewezen en door slagen en schoppen tot bekentenis werden gedwongen.

Het is dus zaak dat die enormiteiten verdrongen en andere meer hoogerstaande personen bij den Politiedienst in dienst treden, vooral bij den Spion- en bij den Recherchedienst.

De spionnen, zoowel als de rechercheurs, liggen dikwijls onder één deken met het kwaadwillig volk en ontzien zich niet door het volk hun dienstplicht te laten afkoopen.

Het ligt dus voor de hand dat men beter doet geen spionnen en geen rechercheurs meer te gebruiken en de bevolking op die wijze te ontheffen van de bemoeienis van lastige elementen, die, uit winstbejag, naar verwikkelingen zoeken en onvertrouwbare politierapporten indienen.

De hoogere landsdienaren, die leiding geven aan bestuur en politie zijn gewoon aan de politierapporten hun vertrouwen te schenken, zonder dat zij zich persoonlijk en plaatselijk van den stand van zaken hebben kunnen overtuigen en handhaven op die wijze het stelsel van boete en premies, welke aan het lager personeel worden opgelegd en toegekend.

Dat stelsel deugt volgens den schrijver niet, omdat het invloed moet uitoefenen op den politiedienaar, die zijn rapport heeft op te maken en in te dienen en die lang niet altijd over eene behoorlijke hoeveelheid intellect of over een eenigszins breeden kijk op zaken beschikt.

Voor de Regeering is de moeilijkheid niet gering. Slecht voorbeeld doet slecht volgen en als de hoogere politie-ambtenaren zelfs niet vertrouwbaar zijn, moet men van eene trouwe plichtsvervulling van het lagere personeel maar niet al te veel verwachten.

Men kan het zoo duidelijk waarnemen bij de clandestiene speelhuizen te Semarang, die onmogelijk zouden kunnen bestaan, wanneer de politie niet een oog toekneep en, ingeval van een onverwachten inval in de speelhuizen, de belanghebbenden niet te voren waarschuwde.

Hoe moet het publiek toch over het politiepersoneel denken, wanneer het ziet hoe het bier drinkt in de vele te Semarang aanwezige verboden huizen, vraagt de schrijver?

Al deze leelijke toestanden en verhoudingen maken dat een krachtig en rechtvaardig optreden van de politie in Ned.-Indië niet mogelijk is.

De „Sin Po" vertrouwt en hoopt, dat, nu de Regeering op de hoogte is van den gang van zaken, zij alle maatregelen zal nemen om de bestaande toestanden afdoende te verbeteren.

De Maleische Pers, die beter op de hoogte is van de detailtoestanden dan de Europeesche Pers, kan haar daarbij wellicht van dienst zijn.

Opdat de Regeering dit wete!

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Een en ander over de eerste vestiging der Chineezen te Batavia.

I.

In de „Keng Hwa Poo" van 28 Juli 1923 is de opmerking van de „Bintang Hindia" overgenomen, dat, hoewel uit de „Notes on the Malay Archipelago and Malacca, compiled from Chinese sources" van wijlen den heer W. P. Groeneveld blijkt, dat de oude Chineesche schrijvers zich dikwijls vergisten bij het verhalen van feiten, de chronologische volgorde daarvan toch wel te gebruiken is.

Hetgeen die oude schrijvers mededeelden, waren meestal onpartijdige verhalen van gebeurtenissen, die hadden plaats gehad en die, in den vorm van dagboeken, meer kroniek dan geschiedenis inhielden, doch die niettemin tal van nuttige gegevens bevatten, welke anders onbekend zouden zijn gebleven.

De „Notes" geven vooral tal van inlichtingen over feiten met betrekking tot de Chineezen in Ned.-Indië, toen nog geen vreemdeling voet aan den Indischen wal had gezet.

In zooverre waren die oude verhalen echter partijdig opgesteld, dat men beschouwde, dat het land van China en de toestanden aldaar moesten dienen tot voorbeeld van andere landen, welke men achtte te zijn bewoond door wreede barbaren, die eerst dan zouden kunnen worden ontwikkeld, wanneer de stralen der Chineesche beschaving hen hadden bereikt.

Is de kennisname van den inhoud van het werk van den heer Groeneveld van de hoogste waarde voor de geschiedenis van de Chineezen in Ned.-Indië vóór de komst van de Europeanen, het vertaalde chronologisch verhaal van de geschiedenis van de eerste vestiging der Chineezen te Batavia door den Engelschen predikant Medhurst, dat met de komst van eene vrouwelijke vorstin uit het Oosten begint, is het zeker niet minder.

Het houdt verder in eene verzameling van tal van dagelijksche gebeurtenissen, welke in de rijke Chineesche kolonie ter hoofdplaats Batavia na de eerste vestiging hebben plaats gehad en aan de mededeeling waarvan vertrouwen kan worden geschonken, omdat zij werden bekend gesteld door een persoon, die niet bevreesd behoefde te zijn voor de gevolgen en geen neiging gevoelde tot het ontvangen van uitbundigen lof.

Hetgeen de heer Medhurst over Batavia mededeelt, stemt vrijwel overeen met hetgeen de Nederlandsche predikant Valentijn en ook wel andere vroegere Nederlandsche schrijvers hebben bekend gesteld, doch toch geeft de heer Medhurst een bepaalden kijk op het karakter en het zieleleven van de toenmalige Chineesche Bataviaasche bevolking, natuurlijk bezien van uit het standpunt van een Europeeschen groote.

Uit het werk van den heer Groeneveld blijkt, dat vóór de komst van de Portugeezen in Ned.-Indië, tal van Chineesche gemeenten bestonden in den Maleischen Archipel, waarvan de hoofden door den keizer van China werden erkend.

Ook de Javaansche vorsten, waaronder eene vrouwelijke, zouden het hooger gezag van den keizer van China hebben aanvaard.

In het jaar 435 n. Chr. zond Java een gezantschap naar China, terwijl in het jaar 922 n. Chr. een hoog Chineesch belastingambtenaar op Java aankwam, vergezeld van een rijk Chineesch reeder, wiens handelsvaartuigen dikwijls Java bezochten.

De gezagvoerende hoofden van Palembang (San Bo Tsai), van de landschappen in de Straat Malakka, van Borneo en van de Soeloe-eilanden, ontmoetten tusschen de 6e en de 15e eeuw dikwijls persoonlijk den keizer van China, met het doel dezen het noodige eerbetoon te bewijzen en belastingpenningen af te dragen.

De keizer, welwillend gestemd, schonk dan als tegenprestatie titels en fraaie geschenkgoederen en vleide de hoofden met de verklaring, dat zij toch niet zóó wreed waren als Zijne Majesteit wel had gedacht.

De mogelijkheid inziende dat die ingebeelde wreedheid eenmaal wel eens een belangrijke rol tegen den keizer kon spelen, liet Zijne Majesteit de landsinstellingen, gewoonten en gebruiken op Java en elders zooals zij waren en bemoeide de vorst zich niet met de gezinnen of met bepaalde regelingen.

De taak van het Chineesche gezag was dus een lichte en dit nam er genoegen mede als de Chineezen maar rustig konden handeldrijven en de handelaren te Bangil, Toeban, Grissee en in Bantam niet werden lastig gevallen of bemoeilijkt.

Opvallend is zeker de mededeeling, dat tijdens de Ming-dynastie door den keizer belasting werd geheven van de Chineesche slaven op Java en dat als tegenprestatie een aantal euneuchen werden gezonden, die de harems van de Indische vorsten bewaakten.

(Wordt vervolgd.)

Literatuur-Overzicht.

Oudheidkundige dienst.

Als uitgave van het Bat. Gen. van K. en W. verscheen het verslag van den Oudheidkundigen Dienst in Ned.-Indië over het eerste-tweede kwartaal 1923. Als altijd bevat dit verslag zeer belangrijke mededeelingen over herstellingen aan Hindoe-monumenten, nieuwe vondsten op archaeologisch gebied, enz. Verheugend is het ook te vernemen dat de Ind. Regeering thans officieel de zoo lang verwaarloosde Compagnies-oudheden (voornamelijk in de Molukken) in bescherming heeft genomen tegen verder verval.

Behalve deze mededeelingen van Dr. F. D. K. Bosch, hoofd van den Dienst, bevat het verslag een aantal bijlagen (met enkele illustraties), welke afzonderlijke op-

BESCHIKBAAR.

stellen vormen van meer of minder omvang. We geven hiervan slechts de titels, n.l.: Een merkwaardig, ingewikkeld raadsel op een Pasè'schen grafsteen, door J. P. Moquette, in samenwerking met R. A. Dr. Hoesein Djajadiningrat. — De Sanskrit-inscriptie op den steen van Dinaja, door Dr. F. D. K. Bosch. — Enkele tekstverbeteringen in de Nagarakrtagama, door Dr. Martha A. Muusses. — De leeuwen van den Barabudur, door Th. van Erp. — Opmerkingen aangaande de Lebaran (het zoogenaamd Inlandsch Nieuwjaar), door R. A. A. Kromo Djojo Adinegoro. — Oudheidkundige vragen en opmerkingen, door L. C. Heyting.

Praehistorische vondsten op Soemba.

Volgens mededeeling van Prof. Dr. E. R. K. Rodenwaldt worden op Soemba in de nabijheid van Mailolo over een aanzienlijke uitgestrektheid groote urnen in den grond aangetroffen, die met zeezand en overblijfselen van menschen-schedels en beenderen zijn gevuld. Van dit complex — waarop reeds door vroegere bezoekers is gewezen — werd onlangs door den Civiel Gezaghebber, den heer Dannenberger, een groote urn ontgraven, waarin zich de beenderen van elf menschen bevonden en een gendi van zeer eigenaardig model werd aangetroffen. Het bewaren van menschenbeenderen in urnen is bij de tegenwoordige Soemba'sche bevolking geheel onbekend, zoodat men van een, t.a.v. de tegenwoordige adat, prehistorisch gebruik kan spreken, dat alleszins waard is nauwkeurig bestudeerd en vastgelegd te worden.

Tot zoover het bericht aangetroffen in bovengenoemd verslag van den Oudheidkundigen Dienst. In de Bijdragen van het Kon. Instituut (dl. 78, 1922) heeft Dr. A. C. Kruyt een opstel geschreven over de Soembaneezen (vrucht van persoonlijke onderzoekingen), waarin we op bl. 58 lezen: „Wanneer het lijk in de steenen urn is gelegd, die bijna vierkant is, en welker grootte bij de verschillende exemplaren zeer verschilt, dan heeft den volgenden dag het bonoeng tana plaats". Is dat begraven nu wat anders dan „het bewaren van menschenbeenderen in urnen", zooals boven gezegd wordt?

Tijdschrift Kon. Bat. Genootschap van K. en W.

De Juli-Sept.-afl. opent met eene verhandeling van Dr. P. Wirz: Dies und jenes über die Sentanier und die Geheimkulte im Norden von Neu-Guinea (met kaart en afbeeldingen). — Dr. A. C. Kruyt publiceert het eerste gedeelte van een bijdrage over de Toradja's van de Sa'dan-, Masoepo- en Mamasa-rivieren in Midden Selébès. — Heilige weefsels op Lombok is de verzameltitel van eenige bijdragen welke worden ingeleid door den hr. H. T. Damsté. Deze bijdragen behelzen: De kekombong oemba' (heilige draagdoek) in het gebruik bij de Sasaks van Oost-Lombok, door J. Pauw. — Mededeelingen van S. van den Brink over de kombong (in Midden-Lombok genaamd ragi). — Id. van G. G. J. Christan uit het district Ampenan-West, en ten slotte in het Maleisch gestelde opmerkingen over hetzelfde onderwerp door Nilisastro. — De hr. L. C. Westenenk schrijft over boekit Segoentang en goenoeng Mahaméroe uit de Sedjarah Melajoe; eene door ill. en kaart verduidelijkte bijdrage over eenige Hindoe-oudheden in het Palembangsche. — De tekst dezer afl. wordt besloten met eene bespreking, door Mevr. Fruin—Mees, van het Platen-album, behoorende bij het Gedenkboek Oud-Batavia; zij acht het een leemte dat aan het album ontbreekt een reeks van oude kaarten, die een idee geven van den groei van Batavia in den loop der jaren. — Ten slotte volgen dan nog uittreksels der Alg. en Directie-vergaderingen van het Genootschap van 28 Febr.—30 April 1923.

Monographiën over Kunst en Cultuur.

Als uitgave van „Adi Poestaka" te 's-Gravenhage en onder redactie van Raden Mas Noto Soeroto is verschenen het eerste Nr. van een reeks „monographieën over kunst en kultuur", dat de studie van den hr. Th. van Erp bevat over voorstellingen van vaartuigen op de reliefs van den Boroboedoer. Toen deze rijk geïllustreerde studie in het tijdschrift „Ned.-Indië Oud en Nieuw" werd gepubliceerd, is er in het Kol. Weekbl. eenige aandacht aan gewijd, zoodat thans kan worden volstaan met de aandacht te vestigen op deze her-uitgave in nieuw, fraai gewaad.

De Macedoniër.

Ds. D. Bakker schrijft in het Jan.-Nr. over animisme, hindoeïsme en mohamedanisme, naar aanleiding der in het Gedenkboek van Ned.-Indië geschreven hoofdstukken over die onderwerpen. — Ds. K. D. Wielenga wijst op den arbeid van het Ned. Bijbelgenootschap, voorzoover deze betrekking heeft over vertalingen van den Bijbel in Oostersche talen en uitzending van taalgeleerden; zijne bijdrage wordt in een volgend Nr. voortgezet. — Ds. D. Pol geeft het slot van zijn artikel: 25 jaren Java-Zending. Dezelfde behandelt in zijn rubriek „Van mijn Uitkijk" nog eenige punten van belang voor de zending.

De Indische Mercuur.

No. 3. Kon. Vereeniging „Koloniaal Instituut". Mededeelingen van den Voorzitter op de Alg. Verg. van 17 Dec. 1923 (slot). Dit gedeelte bevat een overzicht omtrent de werkzaamheden der Instituten, welke beoogen, in nauwe samenwerking met het Kol. Instituut, de verspreiding van kennis enz. over- en de bevordering der belangen van bepaalde volksgroepen in Ned.-Indië. Deze instellingen zijn geheeten Atjeh-, Oostkust van Sumatra-, Minangkabau-, Zuid-Sumatra-, Bali- en Molukken-Instituut. — Handelsbeweging van suiker in de verschillende landen der wereld (vervolg), door Dr. H. C. Prinsen Geerligs. — De schadelijke insecten van de rijstplant, door W. C. van Heurn, besproken door Dr. C. J. J. van Hall. — Zuid-Sumatra Landbouw- en Nijverheidsvereeniging. — Het verhoogde invoerrecht op thee in Nederland. — Uitvoer van Java en Madoera door particulieren. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Inst. geeft recente literatuur over delfstoffen en metalen, economische zaken, enz.

Volkslectuur in Holland en in Indië.

No. 50 van het Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers vestigt de aandacht op en ontleent enkele mededeelingen aan een artikel van L. Simons in „Wil en Weg" over volkslectuur in Holland en knoopt daaraan de volgende beschouwing vast.

Zooals men weet, is de dienst van de Volkslectuur mede ingesteld voor hetzelfde doel, namelijk om de abiturienten van het gewone onderwijs van leerstof te voorzien. (Daarover meer in het hoofdstuk Volkslectuur, in het Indisch Gedenkboek).

Het is nu wel belangwekkend eens eenige cijfers der Volkslectuur h.t.l. naast bovengemelde te stellen. Niet als rechtsreeksche vergelijking, want de leeslust onder de 7.000.000 Nederlanders laat zich niet zoo vergelijken met die der 50 millioen Inlanders, waarvan misschien hoogstens 3 à 4 % alphabeten zijn, terwijl de afstanden, ondanks het veel grooter aantal bibliotheken, belemmerend werken......

Maar toch kunnen de cijfers van Volkslectuur alreeds een idee geven dat de drang tot ontwikkeling door lectuur ook hier te lande krachtig is, terwijl mag worden opgemerkt dat het gehalte der Volkslectuur-boeken in achtbaarheid stellig niet minder is dan van de boeken der Wereldbibliotheek.

Aantal verspreide boeken:

In de Jav.	bibliotheken zijn	± 400 boeken,	in 800 bibl.	320.000
„ „ Soend.	„ „	± 290 „	„ 250 „	72.500
„ „ Mal.	„ „	± 150 „	„ 600 „	90.000
„ „ Madoer.	„ „	± 220 „	„ 80 „	17.600
„ „ Holl.	„ „	± 900 „	„ 140 „	52 000
			Totaal verstrekt aan de Volksbibl.	552.000
			Karzerne- en particuliere bibl.	± 75.000
			Totaal	627.100

Verkoop gedurende de laatste vier jaar (beheer bij de Volkslectuur zelve)	530.000
Verkoop voorafgaande jaren (beheer bij Depôt van Leermiddelen)	± 400.000
Totaal verkoop	930.000
Totaal onder de menschen gebracht (ruim anderhalf millioen boeken)	1.557.100
De uitleeningen in de Volksbibliotheken voor zoover door de Volkslectuur rechtstreeks beheerd, bedroegen in 1922 ruim (hier vallen de kazerne- en particuliere bibliotheken buiten)	1.370.000

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 23. Bijenteelt, door R. A. M. (vervolg). — Bijenplanten. — Het tegenwoordige particuliere proefstationwezen op Java, door H. J. van Holst Pellekaan. — Duitschland als afnemer van Indische tabak (ontleend aan de N.R.Ct.). — Resultaten der rubberenquête van de Kedirische Landbouwvereeniging. — Rubbercultuur in Britsch-Indië. — Het enten in de koffiecultuur, door Dr. P. J. S. Cramer. — Zuid-Sumatra Landbouw en Nijverheidsvereeniging, door Dr. R. Broersma. — Kedirische Landbouwvereeniging. — Inlandsche suikerindustrie. — Texaskoorts, door Dr. H. J. Smit. — Overzicht van de productenmarkt. — Zwammen en paddestoelen, door C. A. Backer.

Id. No. 24. Het jaarverslag van den Landbouwvoorlichtingsdienst over 1922. — Texaskoorts, door Dr. H. J.

Smit (vervolg). — Mesten met koolzuur, door Prof. Dr. H. Höfker. — Houtpolitiek der Regeering. — Invoer van zaden uit het buitenland. — De achteruitgang van de Delitabak. — Het tegenwoordige particuliere proefstationswezen op Java, door Dr. O. de Vries en Veritas. — Antonie van Leeuwenhoek 1723—26 Aug. 1923. — Het planten van boomen langs de wegen, door W. M. van Helten. — Overzicht van de productenmarkt.

Drinkwatervoorziening van Ned.-Indië.

Het 15-Jan.-Nr. van „Water en Gas", uitgegeven ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan der Vereeniging voor Waterleidingsbelangen in Nederland, bevat ook een fraai geïllustreerde bijdrage van ir. C. A. E. van Leeuwen, chef der Afd. Gezondmakingswerken van het Dep. B. O. W., over de ontwikkeling der drinkwatervoorziening in Ned.-Indië in de laatste 25 jaren. We lezen daarin dat Soerabaja een waterleiding heeft welke zoowel zuiver bronwater als gereinigd rivierwater bevat, dat in Makassar en nergens anders uitsluitend gezuiverd rivierwater wordt verstrekt en dat de overige watervoorzieningen (te Batavia, Semarang, Malang, Medan, Buitenzorg, Lawang, Magelang, Menado, Pasoeroean, Ampenan, Padang Pandjang, Telok Betong, Wonosobo, Garoet, Soemenep, Sawah Loento, Pematang Siantar en nog vele kleinere) alle verkeeren in de gelukkige omstandigheid het zuivere bronwater te kunnen aanvoeren en distribueeren. Ook Bandoeng, dat voornamelijk water betrok uit artesische putten, heeft sedert kort een bron gecapteerd en voert dat water thans ook aan.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Afl. 42. Kunst en kunstvaardigheid in Indië (vervolg: over de samenstelling van de gamelan), door N. — Eene Javaansche hofhouding, door S. Kalff (wordt vervolgd). — Onderwijs voor Inlandsche meisjes, door C. Lekkerkerker). — In de omgeving van de Macluergolf, door Jkvr. H. B. de la Bassecour Caan (vervolg).

Berichten uit de Heiden-Wereld.

Jan. 1924. Overzicht van het zendingswerk der Broedergemeente (eerste gedeelte). — De eerste U.L.O.-School der Broedergemeente in Suriname, door L. Schütz, schoolopziener te Paramaribo. — Borstbeeld Luchmansing (een Britsch-Indische immigrant). Een verzoek om steun voor de thans met verlof in Duitschland vertoevende zendelingen uit Suriname.

Militaire Periodieken.

Orgaan Ned.-Ind. Off. Vereeniging. Nov. '23. Pacific problemen, door W. J. Lucardie. (II. De onderlinge verhoudingen om den Pacific). — Onze pensioenen, bezien in het licht der tweede nota van de civiele salaris-commissie, door L. van de Kasteele. — De opleiding tot beroepsofficier (vervolg en slot), door C. P. Brest van Kempen. — De verzorging van den soldaat te velde, door Ripensel (slot). — Onze gouvernementswoningen in verband met de aangifte voor personeele en inkomstenbelasting, door P. — Het dure Indië (ontleend aan mededeelingen van het Statistisch Kantoor). — Mededeelingen van het Hoofdbestuur.

Indisch Militair Tijdschrift. Dec. '23. Op welke plaats moet de A. B. van een gemengd detachement zich ophouden? door X. — Ontwikkeling van de denkbeelden omtrent het inrichten van stellingen, door H. G. (slot). Het aandeel der luchtstrijdkrachten in de verdediging van Ned.-Indië, door G. J. Berenschot. — De verbindingsdienst in het algemeen en de taak van het vliegtuig daarbij in het bijzonder, door H. Behrens. — Het inschieten met waarneming van ter zijde, door G. Th. Slothouber. — Over de vechtwijze der Infanterie, door B. K. — Het tactisch gebruik van de automatische Infanterie-wapenen in het aanvallend gevecht (slot). — Mededeelingen van het Comité voor het huldeblijk aan H.M. de Koningin, door E. Ebbink.

Twee meeningen over de benoeming—Van Hinloopen Labberton.

De Taak (Nr. van 23 Nov.) schrijft: Ongetwijfeld zullen onze lezers met genoegen vernemen dat Mr. D. van Hinloopen Labberton benoemd is tot hoogleeraar aan de Imperial University te Tokyo en zich reeds derwaarts begaf.

Zijn prachtig en inspireerend werk tot opheffing van Indonesië mocht hier te lande slechts bij bepaalde groepen de waardeering ontvangen, die het verdiende.

De Regeering heeft zijn veelzijdig talent en groote geleerdheid niet benut.

Wij weten, dat dit hem, als onbaatzuchtig werker, die slechts het heil van Indonesië op het oog had, nimmer deerde, maar het is ons niettemin een voldoening thans te kunnen constateeren, dat zijn groote gaven in den vreemde klaarblijkelijk waardeering vinden.

De Java-Post (van 30 Nov.): De gewezen voorzitter van de Theosofische Loge, vroeger leeraar aan de Bestuursschool te Weltevreden is tot leeraar benoemd in de Nederlandsche en Maleische taal aan de Universiteit van Tokyo. Het A. I. D. (de Preangerbode) houdt naar aanleiding dezer, naar ons inzien vrij ordinaire benoeming (in het land der blinden...) een ware dithyrambe op de geleerdheid en den reuzenarbeid van dezen veelbesproken theosoof...... enz.

De Indische Post.

Het Nr. van 15 Dec. bevat o.a. eene beschouwing over de nieuwe spelling van aardrijkskundige namen in Ned.-Indië, waarmede zij niet accoord gaat. — R. behandelt de moeilijkheden van het Indische havenvraagstuk. — Arts E. H. H. geeft wenken ter voorkoming van typhus.

Suriname.

In „Suriname" van 14 December een uitvoerig schrijven van den Gouverneur aan de Koloniale Staten in antwoord op de interpellatie van de heeren May en van Ommeren (nu wijlen) inzake anchylostoombestrijding. Wij kunnen uit het belangrijke stuk slechts enkele mededeelingen doen.

Verblijdend is het dat de Gouverneur verklaren kan dat uit het antwoord op de vraag of bijzondere redenen aanleiding hadden gegeven tot het stopzetten van den arbeid der Rockefeller Foundation in Suriname, overtuigend bleek dat zulks niet het geval was. Verder werd opgemerkt dat aanslag in de inkomstenbelasting ten aanzien van de voor de anchylostoombestrijding werkzame Amerikaansche geneesheeren ook in andere koloniën plaats had. Alleen werd op Trinidad de in Noord-Amerika betaalde inkomstenbelasting van het inkomen, waarop de aanslag drukt, afgetrokken. De gouverneur stelde een maatregel in uitzicht, waarbij bij wijze van subsidie eventueel het voorbeeld van Trinidad zou worden gevolgd.

Uit het schrijven van den Gouverneur blijkt verder dat het Bestuur er ernstig naar streeft de bestrijding van deze ziekte krachtig voort te zetten opdat niet verloren ga hetgeen door de Rockefeller Foundation met zooveel inspanning bereikt is.

Aan het schrijven van den Gouverneur is als bijlage toegevoegd een nota van den wrn. Geneeskundig Inspecteur, den heer E. R. de Vries, waarin uiteengezet wordt hoe men zich de voortzetting der anchylostoombestrijding denkt.

Het moeilijkste werk, de hygiënische opvoeding van de bevolking, is reeds verricht door de Rockefeller Foundation. Als men nu maar niet langzamerhand verslapt in de handhaving der te nemen maatregelen, een oude Surinaamsche kwaal. Wij hopen dat de pas opgetreden Geneeskundige Inspecteur de zaak met kracht zal aanvatten... en volhouden.

* * *

In zijn 41e brief in „De Standaard" van 2 Januari handhaaft de heer L(ey)s zijn vroeger gedaan voorstel omtrent de bacovencultuur:

„De Minister zegge: Verbouw bacoven zooveel ge wilt. Ik kom ze halen met door mij gecharteerde schepen en verkoop ze voor jullie rekening; het tekort zal ik dekken. Wordt dat voorstel aangenomen, dan zal, zonder ongelukken, in twee jaar tijds de toestand in de kolonie een heel andere zijn. Dan kan de Minister het verschepen en verhandelen aan particulieren overlaten, en gegadigden zullen er dan genoeg zijn. Twee jaar later heeft de Minister zijn voorschotten grootendeels terug in den vorm van retributie op de uitgevoerde bossen.

De uitbreiding der sinaasappelcultuur gaat hand aan hand met de zich uitbreidende bacovencultuur."

Toen wij voor de eerste maal van dit plan kennisnamen, veroorloofden wij ons de vraag: „wat denken de planters er van?" Het is ons sedert niet gebleken dat deze belanghebbenden het voorstel overwogen hebben. En nu voegen wij er de vraag bij: „wat denkt de Minister van Koloniën er van?"

* * *

In „Het Algemeen Handelsblad" van 14 Januari vonden wij het volgende bericht:

Duitsche handel met de Koloniën.

West-Indische Compagnie A. G. opgericht.

Een onzer Duitsche correspondenten schrijft ons:

Sedert eenigen tijd worden pogingen aangewend, om met behulp der schadeloosstelling, welke het Rijk aan bezitters van aandeelen der vroegere Duitsche koloniale maatschappijen verstrekt, voor deze in het buitenland een

nieuw arbeidsveld te verkrijgen. Voor het doorvoeren van deze plannen is thans te Berlijn de West-Indische Compagnie A. G. opgericht, die haar arbeidsveld zal zoeken in West-Indië en andere landen, waarbij ook gedacht is aan Nederl. West-Indië. De maatschappij zal gemachtigd worden, zich te interesseeren bij plantages, industrieën voor het winnen van delfstoffen op te richten evenals handelsondernemingen en financieele maatschappijen en de scheepvaart van- en naar de koloniën uit te oefenen. Aan de onderneming nemen verscheidene Berlijnsche credietinstellingen en vroeger bij de Duitsche koloniale industrie betrokken personen, deel."

Het blijkt niet of hierin ook Suriname begrepen is.

* * *

In „Het Volk" van 12 Januari een ingezonden stuk: „Verkoop de West!"

Foei! Zoo'n voorstel in dit blad, terwijl in de Staten Generaal de krachtigste woordvoerders voor de West juist leden zijn van de sociaal-democratische partij.

* * *

Voor de vereeniging „Hou en trouw" te Amsterdam heeft Prof. Mr. M. W. F. Treub op 14 Januari een voordracht gehouden over den economischen toestand in Indië en de verhouding tot het moederland.

Volgens het verslag in de N.R.Ct. van 15 Januari, ochtendblad B. heeft Prof. Treub gezegd: „En politiek, èn economisch, èn sociaal, zou Nederland terugvallen tot den rang van een land als Denemarken of Noorwegen, wanneer het Indië niet had."

Wij zijn dat geheel eens met Prof. Treub. Als wij nu onze onmacht toonden als koloniale mogendheid door vendutie te houden van onze West-Indische Koloniën, zouden er dan geen liefhebbers voor den dag komen voor onze Oost-Indische koloniën. Deze zijn thans meer begeerenswaard dan hare zusters in de West.

* * *

In „Economisch-Statistische Berichten" van 16 Januari van de hand van Mr. O. E. G. Graaf van Limburg Stirum een zeer waardeerende bespreking van Dr. van Blankensteyn's boek „*Suriname*".

Wij laten hier het slot der bespreking volgen:

„Te lang is Suriname door ons verwaarloosd, te lang hebben wij het onze aandacht niet meer waardig gekeurd, omdat het niet het hoogst mogelijke rendement bij laagst mogelijke bedrijfskosten afwierp. Het is nu de tijd, dat wij eens iets *voor Suriname* gaan doen.

Hiertoe moge het voortreffelijk gedocumenteerde glasheldere en boeiende werk van den heer van Blankensteijn aansporen. Dan zal alle tegenspoed en tegenwerking ten spijt onze naam als koloniseerende mogendheid in eere worden hersteld. Dan zal Nederland zich terecht mogen beroemen, een werkelijk groote natie te zijn."

* * *

Suriname heeft werkelijk „Pech". Van alle kanten doet men zijn best om in woord, geschrift en beeld de kennis van de kolonie te verspreiden. De oud-gouverneur Staal had bij zijn lezing te Rijswijk een volle zaak. Op 25 Januari zal hij, op verzoek, te Amstelveen een lezing houden, en naar wij vernemen in Februari twee op andere plaatsen. Het gaat goed, dachten wij, en daar komt het „Haagsche Post Jaarboekje voor 1924" roet in het eten gooien. Dit hoogst nuttige boekje zal in handen komen van duizenden, tienduizenden, niet allen kritische lezers en daar vangt het hoofdstuk over Suriname aan met de mededeeling dat de kolonie het grondgebied omvat bekend onder de benaming van *Nieuw Guinea*, een oppervlakte heeft van bijna 3½ maal Nederland en een bevolking van ruim 1/6 van die van Nederland. Ware dit laatste cijfer maar juist! Het zou er in de kolonie anders uitzien. Dat zijn ongelukkige schrijf- of drukfouten, die in een volgende uitgave zeker verbeterd zullen worden, maar inmiddels doen ze hun kwaad, dat weer ongedaan gemaakt moet worden.

* * *

Wij vestigen de aandacht van onzen collega van „De West" er op dat de nummers 1486—1489 ons niet bereikt hebben. Wèl No. 1490. Het laatste nummer van „De Surinamer", dat wij ontvingen, is 96.

Curaçao.

De herziening van het Regeeringsreglement.

II.

Ook betoogt de commissie nog — en zulks in strijd met de verwachtingen van de Suriname-commissie en

van den leider van het Suriname-Studie-Syndicaat, den heer Kasteleijn, nog maar weinige jaren geleden — dat men op de voorgestelde wijze niet verkrijgt, „dat de schijn-zeggenschap over het geheele budget wordt omgezet in eene daadwerkelijke zeggenschap over een deel daarvan." De huishouding van Curaçao toch is „een innerlijk samenhangend object," en als men dit verdeelt, kan de een den ander hinderen in zijne bewegingsvrijheid, en zoo kan de rijkswetgever iets doen, waardoor de bedoelde volledige zeggensmacht van den verordeningswetgever over diens deel een fictie wordt.

Het kàn inderdaad, maar het behoeft niet zoo te gaan, naar wij meenen.

Andere bezwaren, die de commissie oppert, zijn: de moeilijkheid van telkens herhaalde verandering bij wijziging in den economischen toestand in volgende jaren; de „onoverkomelijke hinderpalen" bij splitsing der middelen, of de moeilijkheid van een onvoorzien toenemen der middelen, als men het geheel der middelen aan de betrokken huishouding laat.

Allemaal bezwaren, die zich kunnen voordoen, en, althans ten deele, misschien niet te ondervangen zijn, maar, zoolang de practijk niet gesproken heeft, toch geen beslissende theoretische waarde hebben.

Ook het van elders reeds bekende fixum-stelsel heeft de commissie nog eens onder de oogen gezien, en verworpen. Begrijpen wij het bezwaar goed, dan ziet de commissie hier de voornaamste moeilijkheid in het vaststellen van het bedrag.

Nog het best is de commissie te spreken over het niet lang geleden door zekeren X. in het *Koloniaal Tijdschrift* aanbevolen stelsel, destijds ook in het K. W. meegedeeld. Zij meent echter, dat het, „alhoewel in theorie niet onaannemelijk, in de practijk op verschillende bezwaren zou stuiten."

Bij gebreke van iets beters beveelt de Commissie dan ten slotte handhaving van het bestaande stelsel aan. Dit heeft het voordeel geschonken volgens het oordeel van bevoegden, zooals de Commissie zegt, „van een in zijn onderdeelen goed verzorgd bestuur, zooals men welhaast nergens in de nabuurschap zal aantreffen," maar het heeft moreele bezwaren en de autonomie kan „niet geheel" tot haar recht komen onder de bestaande geldelijke onafhankelijkheid, „welke ertoe leidt, dat de Rijkswetgever te veel afdaalt in kleinigheden van de huishouding en hem er toe kan brengen uit eigen beweging de begrooting met nieuwe uitgaven te bezwaren." Daarom spreekt de Commissie de verwachting uit, dat die wetgever zichzelf hierin zal beperken en voegt daaraan toe: „het treffen van regelingen ter voorkoming van dat ingrijpen zou echter zonder zin zijn."

Wij vreezen, dat dit gedeelte van het rapport in Curaçao groote teleurstelling zal wekken. Men heeft daar zoowel in als buiten den Kolonialen Raad getoond veel te verwachten van eene geldelijke onafhankelijkheid van het moederland, zij het al dat door de beperktheid der middelen, die niet ten aanzien van alle deelen van het bestuur zou kunnen worden bereikt. Met name zal het vreemd aandoen, dat de Commissie met geen woord rept van de mogelijkheid eener geldelijke scheiding tusschen beneden- en bovenwindsche eilanden.

Phosphaatuitvoer.

In den laatsten tijd was de verscheping van phosphaat van Santa Barbara van uit de haven Newport weer erg druk. Er vertrokken vandaar:

1e. de Hollandsche boot *Poserdon* met een lading van 1.524.000 K.G. phosphaat met bestemming voor Amsterdam;
2e. de Duitsche boot *Christiaan Horn* met 2.997.000 K.G. naar Bremen;
3e. de Duitsche boot *Ingrind Horn* met 1.041.400 K.G. naar Limham;
4e. de Duitsche boot *Herbert Horn* met 2.895.600 K.G. naar Landskrona;
5e. de Duitsche boot *Waldtraut Horn* met 1.828.800 K.G. naar Frederica.

(*A. d. C.*)

Werving voor Venezuela.

Deze week vonden wij in *El Boletin Comercial* een oproep tot werving van arbeiders voor de suikerfabriek *Central Venezuela* te Bobures tot het verrichten van veldarbeid, kappen van suikerriet, enz.

Dringt de nood zoodanig dat onze werklui hun brood in den vreemde moeten gaan zoeken?

Wij kunnen het niet gelooven.

Hier op het eiland is, voor wie werken wil, loonend werk in overvloed te vinden. Bovendien is het voor onze buitenmenschen nu planttijd en vereischt hun stukje grond met de geplante mais alle krachten. Waar-

om dit in den steek laten? Wij vreezen, dat het verlokkend aanbod van eenige guldens voorschot bij velen het hoofd weer op hol zal brengen.

(*A. d. C.*)

De Vleeschprijzen.

De bevolking is in haar nopjes. In deze dure tijden zijn de vleeschprijzen aanzienlijk verlaagd. Dat is, vergissen we ons niet, de eerste prijsverlaging van belang van dagelijksche levensbehoeften, die na den oorlog te constateeren valt.

De prijsverlaging zal natuurlijk wel niet van harte gegaan zijn, maar meer noodgedwongen vanwege de concurrentie.

Dat kwam zóó.

Sinds de laatste weken was er aangekondigd, dat een Venezolaansche onderneming: de *Curaçao Cattle Cy.*, hier den verkoop van rundvleesch zoowel in het groot als in het klein zou ter hand nemen. De verkoop zou op drie verschillende plaatsen in de stad plaats vinden tegen prijzen, die aanmerkelijk lager waren dan de gewone tot nu geldende prijzen.

Doch de Curaçaosche slagers kwamen tot overeenstemming en verlaagden den prijs in concurrentie met den vreemdeling. Sinds Zaterdag zijn die prijzen van kracht geworden en de bevolking bevindt zich er best bij.

(*A. d. C.*)

Korte Berichten.

De heer H. Schotborgh is bij Kon. besl. van 31 Dec. 1923 tot administrateur van financiën in Curaçao benoemd.

Uit Las Palmas wordt geseind, dat de Nederlandsche motorboot Ampat, van de Curaçaosche Scheepvaartmaatschappij te Willemstad, daar den kapitein en vier matrozen aan wal heeft gebracht, die met messteken ernstig zijn gewond door den krankzinnig geworden kok.

(*N. R. Ct.*)

De West-Indische Kamer te Amsterdam heeft weer een West-Indische kalender uitgegeven bij de Amsterdamsche Boek- en Steendrukkerij v/h. Ellerman, Harms en Co. aldaar. Ditmaal 6 plaatjes van Curaçao. Tot ons genoegen zien wij, dat aan eenige onzer bezwaren van verleden jaar is tegemoet gekomen. Er wordt echter nog steeds gesproken van de „kolonie" Curaçao.

Als opvolger van den heer Bierman is tot directeur van de C.P.M. benoemd, volgens een bericht in de *Amigoe di Curaçao*, de heer Bastet, die begin Januari op Curaçao verwacht werd.

De 25 monteurs, bankwerkers, enz., die belast zijn met de monteering van het nieuwe tankpark, werden met een speciale boot verwacht, die in het Schottegat zou blijven liggen tot het werk gereed is, om dan die werklieden terug te voeren.

Uit den Verren Vreemde.

De inwerking der aardbeving te Japan op het moreel.

Weer werd Japan door een aardbeving geteisterd, welke wel verre in omvang achter bleef bij die van de eerste Septemberdagen, maar welke toch weer vele offers heeft gevraagd. Naast de directe zelfverwoesting van de natuur, de omstorting van hetgeen door den mensch is gewrocht, de verwoesting door gevolgen, als brand en overstrooming, maar ook, als meest schrijnend wee, het blootleggen van het leelijkste van 's menschen aard. Reeds dadelijk bij de eerste berichten werd in Sept. gewag gemaakt van roof, diefstal, plundering op groote schaal, werd de meening uitgesproken dat de gevolgen van de ramp hier en daar met hebzuchtige bedoelingen nog zouden zijn uitgebreid. Maar hetgeen nu verluidt over massa-moorden tijdens de door de aardbeving veroorzaakte verwarring is zoo mogelijk van nog lager gehalte.

Om naar het heette extra politiediensten te verrichten, tijdens de algemeene ontreddering, werd gebruik gemaakt van het zich hiertoe beschikbaar stellen door studenten, officieren, oudstrijders en anderen, die zich als warme patriotten aanmeldden.

In de zoo gevormde reddingsbrigades in een kwade geest gevaren, die er helsche machines van heeft gemaakt. Zij zijn los gebroken op Koreanen en op volksleiders van democratische richting. Vooral in Tokyo en Yokohamo heeft een ware terreur geheerscht. De moord op den minister Osugi is er een uit duizenden geweest.

De Japansche regeering heeft de geruchten geheim willen doen blijven, maar zij namen zoodanigen omvang aan, dat ten slotte een officieele verklaring niet is kunnen uitblijven. Daarin wordt erkend, dat meer dan 500 Koreanen in de districten om Tokyo door nationalistische drijvers zijn vermoord. De politie te Yokohamo slaagde erin een groot aantal Koreanen in veiligheid te stellen, door hen in schepen in de haven te brengen.

Vele bedrijvers zijn in arrest gesteld.

Als toelichting wordt gegeven, dat zich na de ramp fascistische burgerwachten vormden, om zich tegen de plunderaars te beveiligen. Deels met deze bedoeling doch in een verkeerd uiterste vervallende, deels als uiting van animositeit tegen de Koreanen en de linksche volksleiders, zijn de heethoofden, wier moreel door de ramp nog meer van streek was gebracht, in schande-moordpartijen vervallen.

Zoo weet de „Asahi", een gematigd blad, te vertellen: Winkels werden geplunderd en des avonds werden arbeiders en volksleiders vermoord. Vijftig doode lichamen van spoorwegarbeiders werden op een station gevonden en tachtig lijken van arbeiders in een fabriek in Kanagawa. Gelijke berichten komen uit tal van andere plaatsen. Herhaaldelijk moest de politie beschermend optreden, maar zij was zelf gedesorganiseerd.

In Saitama werden 97 studenten gedood, mannelijke en vrouwelijke van de als radicaal bekend staande universiteit. Er werden ook nog 27 werklieden gedood. Daar hadden de fascisten vrachtauto's; zij verdreven de politie en volvoerden hun moorden met geweervuur.

Aan deze mededeeling voegt De Locomotief (22 Nov. '23), aan welk blad wij deze gegevens ontleenen, toe. „Een en ander is een ontstellend blijk van de mentaliteit, welke in sommige Japansche kringen heerscht en van de wijze, waarop de fascistische denkbeelden in een land als Japan hebben ingewerkt."

Opmerkelijk is dat ook de Hochi, het blad der zakenlieden en als regel conservatief, buitengewoon scherp is in zijn critiek. Het meldt dat de geruchten van roof en plundering door Koreanen, ook door leden der politie verbreid werden. Het is nu een vaststaand feit, dat onder de bedrijvers van geheel ongemotiveerde wandaden ook officieren en politiemannen waren. Het blad neemt aan, dat vele der geruchten over gedragingen der Koreanen met opzet werden verspreid, terwijl misdrijven door ontvluchte gevangenen van de groote gevangenis te Tokyo bedreven, opzettelijk aan Koreanen en socialisten werden toegeschreven; dat alles om de menschen op te zetten tot de massa-moorden welke den naam van Japan zoo ontzaglijk veel schade doen.

De Jiji, een meer vooruitstrevend blad, wijst er op hoe de stemming na de ramp voor dergelijke uitwassen rijp was; inderdaad werd er geroofd en geplunderd en de bedrijvers daarvan verdienen geen genade. Maar de moorden en uitspattingen die daarna bedreven werden schrijft het blad toe aan de gevolgen van verkeerdheden in het nationale onderwijs, dat nog steeds gevoelens van haat kweekt. Het blad hoopt, dat de treurige zaken zoo streng behandeld zullen worden, dat de Japanners de goede meening van het buitenland terugwinnen.

Laat het ons eenige vreugde geven, dat tusschen deze berichten van afschuwelijkheden door, de mail melding maakt van een schrijven van onzen gezant te Tokyo, den generaal J. C. Pabst, aan de directie van de Bataafsche Petroleum Mij., waarin met den grootsten lof melding wordt gemaakt van het optreden op den 1en September te Yokohama van kapitein van Hal, van het S.S. Semiramis en van kapitein Koning van het S.S. Irio. Beiden hebben zich, met de bemanning van hun schip, uiterst verdienstelijk gemaakt bij het reddingswerk zoowel van personen als van in gevaar verkeerende schepen, terwijl ook hun gastvrijheid tegenover het gezantschap en het consulaat der Nederlanden, alsmede de hulpvaardigheid voor de Nederlandsche kolonie hoogelijk wordt geprezen.

Frankrijk draadloos verbonden met het verre Oosten.

Te Saigon, de hoofdstad van Fransch Indo-China, is een groot station voor draadlooze telegrafie ingehuldigd, dat in directe verbinding moet staan met het groote Fransche station te Bordeaux. De afstand tusschen beide stations is 10000 kilometer en tusschen beide ligt de enorme massa van het Himalayagebergte. Tot nog toe bestond geen directe verbinding van Fransch Achter-Indië met het moederland. Alle telegrammen moesten over Engelsche onderzeesche kabels verzonden worden. Dit was natuurlijk niet zonder groote bezwaren, evenzeer op politiek als op economisch gebied. De „Temps" heeft dan ook een artikel, waarin de inhuldiging van het draadloos station te

BESCHIKBAAR.

Saigon voornamelijk als een politieke gebeurtenis besproken wordt. Er zijn reeds 15 agentschappen ingericht in Indo-China, 15 in Europa en 2 in Amerika, die de telegrammen van het draadlooze station te Saigon zullen verspreiden.

„Frankrijk", zoo besluit het blad, „dat tot nog toe afhankelijk was van andere landen voor wat betreft de telegraaf, heeft thans juist op het oogenblik, dat die andere landen naar een volledig monopolie streven, zijn volledige onafhankelijkheid en een machtig instrument voor propaganda gekregen."

Het Arabisch congres te Amman.

De N. R. Ct. van 18 dezer bevat een particuliere correspondentie uit Jerusalem, die op de volgende wijze aangeeft hoe over het congres te Amman werd gesproken vóórdat koning Hussein van Hedzjas de reis daarheen aanvaard had.

Zooals men weet is de vorst te Amman aangekomen, na een avontuurlijke reis, waarbij hij bij een door de woestijnbewoners gelegde hinderlaag nog heeft moeten vechten, bij welke gelegenheid een zijner zoons verwond zou zijn. De correspondent van de N. R. Ct. schreef dd. 26 Dec. '23:

De Arabische pers houdt zich bezig met het aanstaande bezoek van koning Hussein in Amman (Transjordanië). Hier zullen de Arabische vorsten en gedelegeerden der verschillende Arabische staten binnenkort een congres houden en over het ontwerp van het Engelsch-Arabisch verdrag beraadslagen. Men verneemt uit betrouwbare bron, dat Sir Herbert Samuel ten tijde van het verblijf van den koning van Hedzjas in Amman zal zijn en met hem over enkele politieke vraagstukken zal spreken. Verschillende Arabische couranten in Palestina zijn er verre van voldaan over, dat in het verdrag van de annuleering der Balfourverklaring geen sprake is. Zij dringen er op aan, dat koning Hussein in de gegeven omstandigheden het tractaat niet zal teekenen, want, zeggen zij, als de onderteekening heeft plaats gevonden, is het te laat en doen wij afstand van alle rechten, ons gedurende den oorlog door de Engelschen beloofd. Veel beter is, schrijven eenigen, de onderteekening van het verdrag te weigeren en te wachten tot de omstandigheden gewijzigd zijn en Engeland gedwongen is, de beloften aan de Arabieren gedaan, na te komen.

Het lijkt ons niet waarschijnlijk, dat koning Hussein, ter wille van enkele ontevredenen in Palestina de onderteekening van het verdrag, waaraan vele maanden gearbeid is, zal weigeren of zelfs zal uitstellen, om voorwaarden te verkrijgen, die Engeland herhaaldelijk geweigerd heeft, te minder, daar er onder de Arabieren in Palestina niet de noodige overeenstemming heerscht. Zeker is het echter, dat de Arabieren voor het congres de noodige belangstelling aan den dag leggen en ook de Egyptisch-Arabische pers zich met het Palestina-vraagstuk bezig houdt.

De trans-Sahara-spoorweg.

De *African World* vestigt er de aandacht op, dat, nu de Fransche regeering het ontwerp goedgekeurd heeft voor den aanleg van een spoorweg door de Sahara, van Oran tot aan de Niger en Dahomey, de mogelijkheid in het vooruitzicht is gesteld om in negen dagen van Johannesburg naar Londen te reizen; tegenwoordig vergt dit in het gunstigste geval 18½ dag.

De reis zal dan als volgt te doen zijn:

Johannesburg—Walvischbaai ...	1 d. 8 u.
W.B.—Dahomey	4 d. 4 u.
D.—Oran	2 d. 0 u.
O.—Carthagena	0 d. 7 u.
C.—Londen	1 d. 5 u.
	9 d.

Intusschen zijn niet alle Fransche beoordeelingen het plan gunstig gestemd. Het vindt tegenkanting als te avontuurlijk, te onzeker en als niet strookend met de behoefte aan bezuiniging, die zich in duizend vormen opdringt.

Mededeelingen.

Van de Afdeeling Utrecht:

In vereeniging met de Natuurhistorische Vereeniging alhier zal op Zaterdag 2 Februari e.k. in de collegezaal van het Botanisch Laboratorium, Nieuwstraat 106 eene voordracht met lichtbeelden plaats hebben.

Spreker: Dr. J. C. Koningsberger. Onderwerp: Natuurmonumenten in Indië.

Van het Informatie-Bureau:

VOOR DEN INDISCHEN DIENST ZIJN BESTEMD:

Mej. S. M. Smit, Laan van Meerdervoort 401 te 's-Gravenhage, als onderwijzeres 2e klasse bij het O. E. L. O.;

C. J. A. M. Niemans, Sirrahstraat 31, Heiplaat, Rotterdam, als Administratief Ambtenaar B. B.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 'S LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:

a. onderwijzer(es) bij het m.u.l.o. (hoofdakte en akte wiskunde l. o. vereischt);
b. onderwijzer(es) bij het openbaar lager onderwijs (voor onderwijzeres hoofdakte vereischt);
c. opzichter werkplaats voor afd. instrumentmakerij bij den dienst der Staatsspoorwegen;
d. technicus voor electro-zwakstroom bij den dienst der Staatsspoorwegen (leider spoorweg telegraafdienst);
e. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten of tijdelijken dienst).

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao:
hoofdonderwijzer met akte wiskunde.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A.B. (voor de betrekkingen genoemd onder a t/m d), tot de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder e) en tot den heer H. P. van Nieuwenburg, J. Pzn. Coenstraat 30, 's-Gravenhage, voor de onder 2° genoemde betrekking.

Mutaties van 16 tot 23 Jan. 1924.

Nieuwe Leden:

H. A. Hoeffelmann te Bandoeng, p/a. Weledelgeb. heer Banning, Directeur Thee Cultuur-Maatschappij „Sedep", f 5.
Dr. G. Pekelharing, Wilhelminalaan 43, te Zeist, f 5.
A. v. d. Poll, Jan Willem Frisostraat 9, te Utrecht, f 5.
C. Swarts, Frederik Hendriklaan 123, te Den Haag, f 5.
K. Oud Gzn., te Purmerend, f 5.

Afschrijven:

L. Viner, Breda, 1e Muntstraat 6 (is abusievelijk vermeld als nieuw lid).

Adresveranderingen:

Mr. E. Kruseman, Vice-President Hooggerechtshof O.-I., van: Bandoeng naar: Haarlem, c/o. Mr. J. H. W. B. Visser, Bosch- en Vaartstraat 29, f 5.
A. J. van Zanen, Adm. Ambt. B. B., Haarlem, van: Baan 9b naar: Baan 17.
H. Bossert, Onderluitenant N.-I. L., van: Den Haag, Beeklaan 438, naar: Amsterdam, De Lairessestraat 110, f 5.
R. Birckenhauer, van: Den Haag naar: het Buitenland.
W. R. de Greve, Den Haag, van: Statenlaan 100 naar: Ant. Duyckstraat 104.
M. D. Mijer, Den Haag, van: Frederik Hendriklaan 84 naar: Frederik Hendriklaan 52.
Jhr. Jan Feith, van: Hilversum naar: Parijs, Hotel Castelle, Rue Cambon.
H. J. van der Veen, Adm. Ambt. B. B., van: Leiden, Hoogewoerd 65, naar: Weltevreden, Dep. B. B.
J. E. H. Heins, Commies B. B., van: Assen naar: Weltevreden, Dep. B. B., Afd. Personeele Zaken.
C. C. Ouwerling, Ass.-Resident, van: Delft naar: Weltevreden, Dep. B. B.
J. Kippers, Comdt. Gew. Politie, van: Nice naar: Soekaboemi, Tjipellang 36.
J. de Kroes, Ingenieur Mijnwezen, van: Tandjong-Balei naar: Singkawang.
A. H. Maas Geesteranus, Resident, van: Tegal naar: Pamekasan (Madoera).

DEN LEDEN wordt beleefd doch dringend verzocht, bij adresverandering hiervan ten spoedigste mededeeling te doen: in Nederland aan den Heer Administrateur der Vereeniging, Heulstraat 17, Den Haag; in Indië aan den Hoofdvertegenwoordiger, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Vereeniging „OOST en WEST".

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden. Ouders of Voogden van alle landaarden in Oost- en West-Indië, die **gratis hulp** wenschen voor het zoeken van kamers of kosthuizen, voor afhalen van boord, voor toezicht op de studie, voor beheer van gelden, enz. ten behoeve van hun kinderen of pupillen, kunnen zich — onder opgave van de noodige gegevens — wenden tot het Bureau der Gedelegeerden der Studie-Commissie. Adres: Prins Mauritsplein 23, Den Haag.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlichtingen zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag. Gelegenheid voor Studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië tot logeeren, koffiedrinken en dineeren; logeeren f 1,50, noenmaal f 0.75 en diner f 1.—. Aanvragen te richten aan den heer J. C. Hietink, Directeur.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Beetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. Scheveningen No. 248.

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost, II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezemer.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's.)
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw herzien).
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
No. XII. **Onze Koloniën.** Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.

No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een Inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.

No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.

No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiing in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-Indië
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BUREAU, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.*

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Het Secretariaat-Penningmeesterschap der Afdeeling 's-Gravenhage is gevestigd **Heulstraat 17** (zetel Hoofdbestuur).

